ATEITIS

Vikt. Poliakovas *Vitražas „Pavasario balsai“*

NUO 1911 M. 1934 M. GEGUŽĖS MĖN. 5 Nr.

TURINYS

Psl.

1. *Pr. Dovydaitis.* Gegužės mėn. — Marijos mėnesis 193
.2 *J. Gobis.* Kristus ir socijaliniai reformatoriai 197
3. *K. Grigaitytė.* Pasižadėjimas motinai (eil.) 202
4. *P. Petkevičius* †. Paklydimas (eil.) 203
5. *A. Tyruolis.* Kad suteiktum. Ant tako (eil.) 203
6. *L. Žitkevičius. P. Zablackas. Eug. Matuzevičius.* Eilėraščiai apie būtį 204
7. *Komisija.* Komisijos nutarimas 205
8. *Elina Bujokaitė.* Tau sunku bus gyventi 205
9. *Jon. Mikulevičius.* Apie pavasarį 209
10. *A. Vaičiulaitis.* Romanų skaitytojai 211
11. *Stud. Ad. Br. Šukys.* Motinos širdis 215
12. *Pr. N—tis.* M. Pečk.-Šatr. Raganos „Sename dvare“ 220
13. *Jon. Mikulevičius.* A. a. stud. Petras Petkevičius 225
14. *P. Vaitonis.* Sportas: plaukimas, sporto žinios 227
15. *P. Vaitonis.* Šachmatai: partijų debiutų lošimas, specifiškieji šachmatininko gabumai, šachmatų žinios, S. Loido uždavinys 230
16. APŽVALGA: Žodis kitas apie konkurso noveles, V. D. S-gos choro koncertas Rygoje 232
17. KNYGOS: Paklydę žodžiai (Pet. Petkevičius†), Gerasis aitvaras (Jon. Mikulevičius), Imago mortis (M. Link.) 235
18. Konkursai: rašinys apie Euch. Kongresą, Kaip praleisti atostogas? 238
19. Redaktorius atsako. Naujos knygos 240

„ATEITIES“ { Redakcija ir administracija: Kaunas, Laisvės Alėja 3. Telef. 26-76.

Prenumeratos kaina: Lietuvoje metams 15 lt., pusm. 8 lt. Moksleiviams: metams 6 lt.; pusm. 3 lt. Užsieny: metams 20 lt., pusm. 10 lt.; moksleiviams perpus pigiau. Atskiras nr. 1,75 lt.

Pranešame visiems,

kurie siunčia „Ateities“ redakcijai ir adm-jai laiškus, atvirlaiškius ar rankraščius, kad jie pilnai apmokėtų pašto persiuntimo išlaidas, nes primokamų laiškų redakcija ir adm-ja daugiau nebepriiminės ir grąžins atgal siuntėjui.

„Ateities“ redakcija ir adm-ja

„Ateities“ skaitytojai ir platintojai

Jau ir šio pusmečio pabaiga. „Ateitis“ stengėsi reguliariai Jus lankyti per visą šį pusmetį. To siekia ji ir toliau. Tačiau savo gyvybei palaikyti ji reikalinga nuolatinių išteklių. Dėkojame daugumai pr-rių, apsimokėjusių metų pradžioje ir *primename dar neapsimokėjusiems pr-riams, ypač platintojams, kuriems pr-tos sumą galėjome ligi šiol kredituoti, kad jie turimą „Ateičiai“ skolą pasistengtų tuojau atsiųsti.* Laiku visiems atsilyginus, galėsime sekmingai tęsti darbą toliau.

„Ateities“ adm-ja

ATEITIS

Mėnesinis moksleivių žurnalas

5 Nr. 1934 m. Gegužės mėn. XXIV

Gegužės mėn.—Marijos mėnesis

(Šis tas iš atsiminimų ir pasvarstymų)

Mielasis Jaunime!

Koks nepaprastai gražus šiais metais Gegužės mėnesis! Bent jo pirmoji pusė, kuomet šie žodžiai rašomi ir spausdinami.

Didžiausia žmonijos auklėtoja Katalikų Bažnyčia gražiausią šį metų mėnesį skiria Kristaus Motinos, Šv. Mergelės Marijos garbei.

Bet Lietuvoj toli gražu ne visuomet Gegužės mėnesis esti gražiausias metų mėnesis.

Dažniausiai jis yra, bent pirmoji jo pusė, dar daugiau juodas, kaip žalias mėnesis, daugiau, kaip juodos sužaliavusios žemės mėnesis, daugiau pilkų stagarų, kaip sužaliavusių lapų ir sužydėjusių žiedų mėnesis.

Bet šių metų Gegužės mėnesis pelno su kaupu gražiausio metų mėnesio vardą.

Todėl jis stipriau kaip kitais metais ir mus paragina pagalvoti apie tai, kam jis Bažnyčios skiriamas — t. y. pagalvot apie Marijos kultą katalikybėje.

Savo mintis apie tai pradėsiu nuo vieno savo atsiminimų.

* * *

Tai buvo 1908 metų Gegužės mėnesio pirmomis dienomis. Tada aš, eksternu laikydamas subrendimo egzaminus Marijampolės (žinoma, rusiškoj) valdžios gimnazijoj, turėjau kambarį ir «stalavojausi» bute vieno, tuomet Marijampolėj gyvenusio lietuvio inteligento, labai įžymaus veikėjo tautiniu atžvilgiu, bet, deja, jau nukatalikėjusio. Tai buvo vienas iš anuo metu save «pirmeiviais» vadinusios inteligentijos didžiųjų šulų, vienas iš «Varpo» veikėjų grupės. Ir jo žmona lygiai buvo tokia pat. Žinoma, tokia pat dvasia buvo auklėjami ir įjdviejų dar jauni vaikai: berniukas ir mergaitė.

Buvo, kaip sakiau, Gegužės mėnesis; berods, ne taip anksti sužaliavęs, kaip šiais metais. Bažnyčioje, kuri buvo čia pat, šalia to inteligento namų, buvo laikomos gegužinės pamaldos. Į

pamaldas nubėgdavo ir mano «pirmeiviškų» šeimininkų tarnaitė, dora mergina. Ir jų dukrelė, mokyklinio amžiaus mergaitė, prašydavosi motinos leisti jai drauge su tarnaite nubėgt į bažnyčią pamaldų pažiūrėtų. Bet į nuoširdžius kūdikiškus prašymus jos «pirmeivė» mama, inteligentiška moteris, ir taip pat nemaža visuomenės veikėja, vieną kartą, girdėjau, smarkiu balsu šitaip atrėžė: „Neleisiu! Jau nuo jaunų dienų paprasi gulėt kaip karvė prie bažnyčios durų!".

Taigi, šių «pirmeivių» inteligentų namuos viešpatavo sąmoningas antireligiškumas. Bet ar jie reikiamai pažinojo tą katalikų religijos mokslą, kurio ne tik nevertino, bet ir nekentė? Anaiptol! Tatai parodys vienas, vėl mano girdėtas, kadangi viešai prie stalo valgant įvykęs jųdviejų pašnekesys gegužinių pamaldų proga.

Būtent, vienas katras jųdviejų išreiškė nusistebėjimo, kad kai bažnyčioje atidaromas Marijos paveikslas, tai visa bažnyčia puolanti ant kelių.

— «Lyg prieš kokią Junoną» (ar kokios kitos pagonų romėnų deivės ten buvo vardas suminėtas) — pridūrė taip pat šypsodamasis antrasis jųdviejų.

Bet gal jums, skaitytojai, bus įdomu žinot, kaip toliau klojosi tos šeimos gyvenimas. Deja, šiuo laiku nei anos smarkios poniutės, nei jos dukrelės jau senai nebėr gyvųjų tarpe (amžiną atilsį duok jiedviem, Viešpatie!): jiedvi Rusijoj sušaudė bolševikai, — vadinasi tie, kurie iki galui išvedė ir gyvenimui pritaikė visų ano meto Lietuvos inteligentų «pirmeivių» ir tokio pat plauko, kad ir kitu vardu besivadinančių, šių dienų mūsų inteligentų skelbiamą arba aiškiai antireliginę, arba religijai abejingą (indiferentišką), arba kad ir neva religingą, bet nenuoširdaus, „sukazioninto" religingumo ideologiją.

Vadinasi, padarinys buvo labai liūdnas ir tragingas: caro režimas, su kuriuo ta poniutė, kaip ir visi jos vienminčiai kovojo, ją buvo tik kuriam laikui į kalėjimą įkišęs; o caro režimą pakeitęs bolševikų režimas ją pačią ir jos dukterį sušaudė.

Tiek iš mano atsiminimų lygiai prieš 26 metus ir tiek pašalinių pasvarstymų jų proga.

* * *

O dabar dar padarysime kai kurių tiesioginių išvadų ryšium su Gegužės mėnesiu.

Tūlas visiškas neišmanėlis teologijos dalykuose arba vadinamo liberalinio protestantizmo vadinąsis racijonalistinis teologas ir dabar skelbia, kad Marijos kultas Katalikų Bažnyčioj yra pagonybės deivių kulto liekana, atgarsis, pamėgdžiojimas.

Bet reikia tik truputį geros valios turėti, ir bus visai pigu įsitikint, kad tarp deivių pozicijos pagonybės religijose ir Marijos kulto katalikybėje yra toks skirtumas, kaip tarp dangaus ir žemės.

Čia ne vieta daryt tolimas ekskursijas — jas pasiliksime tolesniam laikui — nei į religijų istoriją nei į katalikybės marijologiją.

Čia tik pastebėsime, kad Marijos kultas katalikybėje tėra tik būtinoji išvada iš Kristaus dievystės priėmimo. Jei Kristus yra Dievas, tai Jo gimdytoja Mergelė Marija pelno Dievo Gimdytojos titulą ir taip pat atitinkamą pagerbimą Kristaus religijoj.

Katalikų Bažnyčia Marijos negarbina kaip Dievo, neprašo pasigailėt, bet tik meldžia jos užtarymo pas Dievą, kaip Kristaus motinos ir geriausios visų žmonių dvasinės motinos. O kaip tokią visos žmonijos motiną Mariją pažymėjo esant patsai Kristus, baisiausioj savo beužgęstančio žemiško gyvenimo valandoj—ant Kryžiaus merdėdamas. Štai kaip tatai pasakoja šv. Jonas savo evangelijoj: «Prie Jėzaus kryžiaus stovėjo jo motina... Jėzus pamatęs motiną ir stovintį mokytinį, kurį jis mylėjo (=apaštalą šv. Joną), tarė savo motinai: Moteriške, štai tavo sūnus. Paskui tarė mokytiniui: Štai tavo motina» (19,25—26).

Marija čia stovėjo ne tik kaip Nukryžiuotojo motina, bet ir kaip naujos žmonių giminės atstovė, kaip Bažnyčios Tėvų vadinama antroji Ieva. Dėl to ir Kristaus ji čia buvo pavadinta ne motina, bet moteriške bendrai. Marijos pristatymas kaip žmonijos motinos taigi yra mirštančiojo Kristaus testamentas.

Į Kristaus motiną Mariją kaip užtarytoją krikščionys kreipdavosi jau katakombų laikais, Mariją kaip Dievo malonių tarpininkę (*mediatrix gratiarum*) skelbė jau seniausi krikščionybės teologai.

Nestoriaus ereziją,—jis priešinosi Mariją vadint Dievo motina ir gimdytoja — Efeso bažnytinis susirinkimas 431 m. (taigi, neseniai, 1931 m., buvo sukakę lygiai 1500 m. nuo to įvykio) griežtai atmetė, ir Efeso krikščionys tatai priėmė su didžiausiomis manifestacijomis.

Bet koki mėginimai kartkartėmis į Marijos kultą «įšmugeliuot» pagoniškų elementų Bažnyčios visuomet buvo griežtai atmetami.

Katalikų Bažnyčios mintis apie Marijos vaidmenį žmonijos išgelbėjimo darbe koncentruota Šv. Mišių prefacijoj šv. Mergelės Marijos šventėmis: «Jinai ir tavo (Viešpatie šventasis, Tėve visagalis, amžinasis Dieve) vienatinį Sūnų šv. Dvasios veikimu pradėjo ir, pasiliekant panystės garbei, amžinąją šviesą pasauliui išpylė (*lumen aeternum mundo effudit*) Jėzų Kristų mūsų Viešpatį...»

Taip, Marijos garbinimas katalikybėje yra pagrįstas ir teologiniu, ir istoriniu, ir psichologiniu ir dar kitais atžvilgiais. Jis yra didelė sielų kultūrinimo priemonė ir galybė.

Protestantizmas, atmesdamas Marijos garbinimą, nusižengė visais minėtais atžvilgiais. Tatai pripažįsta šiandien nevienas ir

giliau galvojąs protestantas. Štai keletas pavyzdžių, rodančių Marijos kulto pasiilgimą ir juo susirūpinimą protestantizme.

1930 metais Koelno mieste (Vokietijoj) pasirodė atsišaukimas «Į visą evangelišką krikščionybę», kuriame raginama grįžt į Dievo motinos garbinimą.

Nepasirašęs atsišaukimo autorius be kitako pabrėžia, kad garsių vyrų motinos visuomet juk esti pagerbiamos—jis mini Goethės, brolių Gracchų, šv. Augustino, imperatoriaus Konstantino motiną. Taip pat ir istorijoj pasižymėjusios moterys visuomet būdavo pagerbiamos, kaip antai, Austrijos Marija Teresė, Prūsų keralienė Luizė, Anglijos Viktorija. «Bet tik viena yra išskirta—sako jis—stovi šalia, viena palikta, užmiršta — tai Mergelė Marija, mūsų Viešpaties ir Gelbėtojo motina». Toliau šiame atsišaukime pasakyta, kad ir Liuteris aukštino Dievo motiną daugeliu giesmių, kad protestantų vyskupas Brysjolfur'as Sveinssen'as Islande dar 17-me šimtmety kūrė lotyniškas giesmes Marijos garbei.

Antras pavyzdys. 1926 m. Olandijoj buvo paleistas Cor'o Meerens'o protestantiškas lapelis su antrašte «Marijos užtarymas», kuriame išdėstytas įspūdingas Marijos kulto gynimas. «Mes neturime jokių Marijos giesmių, jokių švenčių, jokių paveikslų» — skundžiasi autorius. «Marija pas mus tėra kukli figūra, kuri tik per Kalėdas pasirodo rampų šviesoj, o paskui per visus metus vėl užmirštama. Mes protestantai dar galvojame perdaug senatestamentiškai. Niekas negali ateit pas Kristų, kuris jo nenori priimt iš Marijos rankų».

Dar vienas pavyzdys. 1929 metais vokiečių protestantų rašytojas Jungnickel'is rašė: «Evangelikų bažnyčia šalta. Mes turime susigrąžint Motiną Mariją. Tuomet mūsų bažnyčia sušils».

Tokių ir panašių balsų dažna užeiti vokiečių protestantų laikrašty „Hochkirche". Ypač uolus Marijos garbinimo gynėjas yra protestantų kunigas Lortzing'as (Göttingene); jis yra surinkęs visą šimtą protestantiškų liudijimų už katalikišką Marijos kultą ir jucs išleidęs knygelėj antrašte: «Marijos gėlės svetimoj žemėj" (Marienblumen auf fremden Erde).

Čia suminėti protestantų balsai—tai balsai, žmogaus sielos, kuri ir religijoj ieško moteriško ir motiniško elemento.

Todėl mes katalikai galime džiaugtis galėdami atvirai mylėti Mariją, reikšti jai pagarbą ir prašyti jos užtarimo mūsų varguose ir reikaluose.

Marijai skirtas Gegužės mėnesis turi mūsų meilę ir prisirišimą prie Marijos—įsikūnijusio mergystės ir motinystės idealo ypač sustiprint.

O šių metų ypatingai gražus tas mėnesis turi ypatingai suintensyvint ir mūsų dalyvavimą Marijos pagerbimui skirtose gegužinėse pamaldose.

Kristus ir socijaliniai reformatoriai

J. Gobis

Prof. V. Stankevičius savo šiaip įdomioj knygoj «Pasaulinės istorijos dinamika» į istorijos procesą žiūri kaip į nuolatinį socijalinio gyvenimo tobulėjimą. Kristus jo «dinamikoj» atrodo tik kaip vienas iš didžiausių socijalinio gyvenimo reformatorių; Kristų jis pastatė greta Buddos ir stoikų.

Kad Kristus yra didžiausias socijalinio gyvenimo reformatorius, tai tiesa, bet kad Kristaus negalima statyt vienoj plotmėj su Budda, Platonu, stoikais, Saint-Simon'u, K. Marksu, tai antra tiesa. Ši antroji tiesa yra ne vien religijos tiesa (Kristus yra Dievažmogis, o Budda, Platonas ir k. — tik gabūs, genijalūs žmonės), bet ir empyrinė mokslo tiesa. Į tai aš čia ir noriu „Ateities" skaitytojų dėmesį atkreipti.

Visų pirma nė vienas gyvenimo reformatorius nepasakė ir negalėjo apie save pasakyt to, ką Kristus apie savo Asmenį pasakė. „Aš gyvenimo duona" (Jon. 6,35), «Aš gerasis ganytojas» (Jon. 10,11), «Aš kelias, šviesa ir gyvenimas» (Jon. 14,6), «Aš pasaulio šviesa» (Jon. 8,12), «Ateikite pas mane visi, kurie vargstate ir esate apsunkinti, ir aš jus atgaivinsiu» (Mat. 11,28). Tuo tarpu Mahometas save telaikė pranašu, Platonas — filosofu, Budda — žmogum, supratusiu kančių kilmę ir atradusiu kelią į nirvaną, K. Marksas — žmogum, supratusiu socijalinį-ekonominį istorijos variklį. Nė vienas socijalinio gyvenimo reformatorius nelaikė savęs nei gyvenimo duona, nei jo šviesa, nei žmogum be nuodėmės; nė vienas jų nešaukė žmonijos prie savo asmens, o tik prie savo doktrinos, nes jie suprato, kad jų asmuo neturi jokios gelbstimos reikšmės.

Visi genijai šaukė ir tebešaukia žmoniją prie savo idėjų: «Darykit taip, kaip aš sakau, ir bus jūsų gyvenimas laimingesnis» — štai toji formulė, į kurią sueina visos žmonių ideologijos. «Nuverskit senąją visuomenės santvarką ir darykit tai, ką aš įsakysiu, ir bus jums lengviau gyventi», sakė Robespiere'as, Napoleonas, Leninas; dabar tą pat sako Stalinas, Mussolinis, Hitleris ir kt. Nė vienas jų nelaiko savo asmens «gyvenimo duona», «šviesa» ir neapsiima patenkinti giliausio žmonių

Būkime geri Marijos vaikučiai, o ji nuves mus į Tą, Kuriuo mes esame pasiryžę mūsų Tėvynę atnaujinti, į—Kristų.

1934. V. 6. *Jūsų Pr. Dovydaitis*

P.S. Šiąja proga patariu perskaityt gražią prof. Bartmann'o knygą: «Marija tikėjimo ir maldingumo šviesoj» (Vertė Byras, išleido Šv. Kazimiero Draugija Kaune).

sielos ilgesio. Nė vienam mirštančiam žmogui šio pasaulio galiūnai negali nieko pažadėti, negali kartu su Kristum pasakyt: «Šiandien būsi su manim rojuj». Visi gyvenimo reformatoriai šaukia žmones prie savo idėjų, bet ne prie savo «aš»; tuo tarpu Kristaus moksle Jo Asmuo sudaro centrą, Jo Asmuo, Jo «Aš» sudaro tikinčiam žmogui gyvenimo, pasiaukojimų, gerų darbų, tikslų ir absoliutinės asmeninės laimės versmę. Kristaus socijalinė doktrina sudaro tik priemonę, kuria krikščionys prieina prie Kristaus Asmens. Visi Kristaus Bažnyčios įsakymai — tai tik priemonė žmonėms prisiartinti prie gelbstinčio Kristaus Asmens ir Jame surasti sau galutinę gyvenimo prasmę. Katalikiškos moralės tikslas — padaryti žmogų tinkamą Eucharistijos gyvenimui, kuris yra ne kas kita, kaip žmogaus asmens jungimasis su Kristaus «Aš».

Jei pažvelgsime į socijalinių reformatorių paskelbtų idėjų kovos laukus, tai tuoj pastebėsime ir empyrinį skirtumą. Tauresni, jautresni žmonės dėl socijalinių idėjų kovoja ir dažnai dėl jų sunkiai kenčia ir miršta, kad ir ne visos tos idėjos yra žmogaus mirties vertos. Neikime į tolimą praeitį, pažvelkime tik į dabartinį gyvenimą, — ir tuoj pastebėsime, jog kankinių turi ne tik krikščionybė, bet jų turi ir liberalizmas, ir bolševizmas, ir fašizmas, ir nacionalizmas. Daug marksistų, fašistų ir hitleristų žuvo dėl savo idėjų, daug komunistų kalinama «baltuose» kalėjimuose ir koncentracijos stovyklose. Esti atsitikimų, kad politiniai idealistai ir fanatikai net mirties valandoje neišsižada savo idėjų ir miršta už jas. Bet visi jie miršta už idėjas, o ne už tų idėjų autorius, ypač ne už mirusius genijus. Už gyvuosius asmenis gali kai kas, pav., karalių, prezidentų, ministerių, komisarų sargybiniai mirti, nes už bailumą jiems gresia sunki bausmė, o už drąsumą žadamas gausus materijalinis atpildas; bet niekas dabar nestato savo gyvybės pavojui už Napoleono, Bismarko ar Lenino asmenį; tuo tarpu dėl nematomo Kristaus Asmens milijonai yra galvas padėję, deda dabar (pav., Rusijoj, Meksikoj ir kt.) ir reikale dės iki pasaulio pabaigos. Krikščioniškasis idealizmas niekuomet neišseks, nes jį nuolat gaivina amžinai gyvas Kristaus Asmuo. Meksikoj daug naujųjų Kristaus kankinių mirė su žodžiais «Tegyvuoja Kristus!» Vadinasi, visas dvasinis krikščionių kankinių gyvenimas koncentruojasi Kristaus Asmenyje, kaip Jame koncentruojasi visi Bažnyčios įstatymai ir patarimai, visa liturgija ir religinė praktika.

Galimas daiktas, kad eventuališkame Vokiečių revanšo kare hitleristų būriai eis į gyvybei pavojingas atakas su šūkiu «Heil Hitler»; bet čia Hitlerio vardas bus tik Vokiečių imperijalizmo simbolis. Nė vienas mirštamai sužeistas hitleristas nesimels savo «Führer'iui» ir neprašys jo palaiminimo savo kelionei į amžinybę, kaip nė vienas mirštantis komunistas nesišaukė nei Markso nei Lenino vardo. Tarp Buddos ir budistų,

tarp Markso ir marksistų, tarp Hitlerio ir hitleristų nėra religiškų asmens ryšių. Socijalinius reformatarius ir jų šalininkus jungia ideologijos bendrumas, bet dvasinio asmenų kontakto nėra ir negali būt, nes tik Kristaus Dievo Asmuo turi pritraukiamąją jėgą ir tik tarp Kristaus ir krikščionių asmenų tėra galimi intymiškai religiški santykiai. Tik Kristus yra gyvenimo duona ir gyvenimo šviesa; ir ne tik savo moralės mokslu, bet ir savo Asmeniu.

«L'Osservatore Romano» praėjusiais metais rašė, kad kai kurie Italijos fašistų laikraščiai aprašo stoikišką jaunų fašistų mirtį ir džiaugiasi tuo, kad jauni fašistai miršta šaukdamiesi dučės ir fašistinių institucijų vardų. Tokios mirties scenos — tai aiškūs fašistų agitatorių prasimanymai. Mirštančiam fašistui, jei jis nėra pamišėlis, fašizmas ir jo dučė jokios reikšmės neturi. Ypatingomis aplinkybėmis galima stoikiška mirtis, bet negalimos religiško pobūdžio invokacijos į fašistines institucijas ir į fašizmo vadus, nes tarp Mussolinio asmens ir fašistų asmenų nėra ir negali būti religinio kontakto. Galima ir dievinti fašizmo vadus, kaip kad senovės romėnai dievino savo imperatorius; bet dievinamasis žmogaus asmuo negali būti savo dievintojams tuo, kuo yra Kristaus Asmuo tikinčiam krikščioniui: nes nei Mussolinis, nei Hitleris, nei Stalinas negali mirštančiam savo vienminčiui pažadėt amžinosios laimės, kurios jie patys neturi, ir dėl to tokie pataikūnų posakiai, kaip «visi šių metų darbai tautos vado garbei» yra ne kas kita, kaip religinė karikatūra, kuri niekam negali sielos gelmių pasiekti. Nė vieno šio pasaulio genijaus asmuo neturi nė šešėlio tos pritraukiamosios jėgos, kurią turi Kristaus «Aš» tikintiems krikščionims. Iš visų dabartinių autoritetų žymiausias yra M. Gandi; tačiau nei jis pats nei jo šalininkai jo asmens nedaro gyvenimo duona ir gyvenimo šviesa. Gandi stiprus savo idėjomis, savo morale, bet ne savo asmeniu, ne savo „aš". O paskutinio laiko laikraščių žiniomis Gandi'o autoritetas vis pradeda smukti žemyn.

Krikščioniškoji artimo meilė, kuri yra padarius milžiniškos įtakos socijaliniam žmonių gyvenimui pagerint, savo vyriausią sankciją turi Kristaus asmenyje; nes be artimo meilės Kristus nė vieno neprileidžia prie savo Dieviško Asmens. Tuo tarpu budizmo, socijalizmo, platonizmo ar stoicizmo esmė tiek bendro su savo autoriais teturi, kiek, pav., architektūros kūrinys su savo kūrėju. Daugelis žmonių gyvena puikiuose ir patogiuose rūmuose, visai nežinodami architekto vardo ir juoba neturėdami jokių intymiškų ryšių su jo asmeniu. Daug kas naudojasi Pasteur'o, Edisson'o, Marconi'o išradimais, nežinodami jų vardų ir neturėdami jokio dvasinio kontakto su jų asmenimis.

Žmonių kūriniai visada atskyla nuo savo autorių, nors meno ir filosofijos veikaluose esama daug autoriško asmeniškumo, asmeninių išgyvenimų; pav., Goethe's kūrinių vertė ir jų

įtaka visuomenei visai nepareina nuo to, ar skaitytojai myli jų autorių ar jo nekenčia. «Faustas» būtų toks pat, jei kas jį būtų autoriui pavogęs ir savo vardu išleidęs. O krikščionim negalima būti nekenčiant ir negerbiant Kristaus Asmens, nes Kristaus «Aš» ir Kristaus mokslas yra absoliučiai neatskiriami dalykai. Budizmas galimas ir be Gotamos—Buddos (kai kurie budistai ir mano, kad gyventa ne vieno Buddos, bet kelių), tuo tarpu tarp Kristaus ir krikščionybės yra tokie santykiai, kaip tarp kūno ir sielos. Krikščionybė būtų negyvas lavonas, jei jos negaivintų amžinai gyvas Kristaus Asmuo. Kas gyvena budizmu, stoicizmu, socijalizmu, tas gyvena tam tikrų idėjų kompleksu, kuriame tų ideologijų įkūrėjai jokios rolės nevaidina, o kas gyvena krikščionybe, tas gyvena Kristaus Asmeniu. Galima būti idealiu marksistu ir nekenčiant K. Markso asmens, bet tiesiog fiziškai negalima būti geru krikščionim nekenčiant Kristaus Asmens. Tai yra dėl to, kad Kristaus Asmuo nėra mirties įveiktas; Jis atsikėlė iš numirusių ir visu savo Asmeniu, mistišku Kūnu ir Siela, yra gyvas sieloje tų žmonių, kurie Juo tiki ir vykdo Jo įstatymus. Tuo tarpu visi kiti socijaliniai reformatoriai mirdami persiskyrė su savo ideologijomis ir jokios asmeninės įtakos joms nebeturi. Todėl krikščionybė yra vienintelė gyva ir nemirštanti ideologija, nes ją amžinai gaivina gyvas Kristaus Asmuo; nors Jo niekas fiziškomis akimis nemato, betgi kiekvienas tikintis krikščionis jauste Jį jaučia ir maldoje glaudžiasi prie Jo tokiu nuoširdumu ir tokiu jausmo gilumu, kaip nė prie vieno mirtingo draugo ar giminės.

P. V. Stankevičiaus «Pasaulinės istorijos dinamikoj» ir p. J. Aleksos knygoj «Lietuviškų gyvenimo kelių beieškant» gražiai atsiliepta apie socijalinę Evangelijos dalį, bet Kristaus Asmuo ir permanentiška, gyva Jo įtaka tikintiesiems tų autorių knygose nėra prideramai įvertinti. Autoriai nepastebėjo, kad krikščionybės sielą sudaro didinga, žavinga ir amžinai gyva Kristaus Asmenybė. Mikrobai galimi be Pasteur'o, radijo siųstuvai ir priimtuvai be Marconi'o, budistų pesimizmas be Gotamos—Buddos, socijalizmas be K. Markso, bet krikščionybė be atsikėlusio iš numirusių Kristaus visiškai negalima. Krikščionybės Siela—tai gyvas Kristaus Asmuo, todėl ir moral nė krikščionių stiprybė glūdi jų asmeniniuose santykiuose su Kristum, ypač Eucharistijoj. Iš sąmoningo budisto gali atsiversti ir pasidaryti geras krikščionis, iš marksisto gali tapti geras krikščionis, bet iš sąmoningo krikščionies negali būti nei gero budisto, nei mahometono, nei marksisto. Kas iš sąmoningo krikščionies virsta sąmoningu Kristaus priešu, tai visada jaučia savo sieloje tam tikrą plyšį ir yra ekscentrikas, savotiško tipo isterikas. Garsusis protestantų teologas Harnackas pasakė empyrinę tiesą: «Kas kartą gavo iš Kristaus tiesos bent vieną spindulį, tas negali tapti toks, lyg kad visai nebūtų jos gavęs».

Kristaus tiesos branduolys — tai Jo Asmuo. Tad kas kartą

sąmoningai Jo Asmens prisilietė, tas savo sielai gavo neišdildomą dvasinę žymę, pastebimą ir empyriniu atžvilgiu. Norvegų dramaturgas Henrikas Ibsenas (dramoje «Imperatorius ir Galilejietis) sako: «Kas kartą Kristaus valdžioje buvo, tas, aš manau, niekuomet negali nuo Jo visiškai atsipalaiduoti», nes tas turi arba Jį garbinti ir mylėti, arba Jo nekęsti; bet absoliučiu indiferentu jis negali būti ir net Kristaus vardo negalės visai šaltai, indiferentiškai ištarti. Iš Kristaus vardo ištarimo lengva pastebėti, ar tas ištarėjas Kristų gerbia, nekenčia ar iš nedoro įpratimo tas vardas jam iš burnos išslysta.

Kristaus vardas neina iš burnos taip sklandžiai, taip šaltai, kaip, pav., Darwino, Pasteur'o, Herzo, Einsteino, Lenino ir k., nes kažkoks instinktas sako, kad Kristaus vardas — tai gyvo ir visur esančio Asmens vardas ir kad to Asmens atžvilgiu sąmoningas žmogus negali būti neutralus. Iš žydų lūpų tas vardas retai išeina; jie Jo vengia ir nenori minėti. Kai laisvamaniai Jį taria, tai mes tuoj jaučiame arba ironiją arba neapykantą, bet vis dėlto ir jiems nemalonu tas vardas tarti, nes ir jie patys ir jų klausytojai jaučia, kad šio vardo tarimas daro subtilų smurtą jų sielai ir dėl to gaunamas neestetiškas įspūdis. Taip pat neestetišką įspūdį daro Kristaus vardo minėjimas «linksmoj», girtoj ir aistrų pagautoj kompanijoj. Kur linksminasi ir ūžia žemesnioji žmogaus prigimtis, ten Kristaus vardo minėjimas daro nemalonų disonansą, ir tai yra dėl to, kad Kristaus Asmuo yra amžinai gyvas ir tuo jis skiriasi nuo mirusiųjų ir gyvųjų mirtingų žmonių autoritetų.

Žmogaus sieloje yra, tarytum, toks kampelis susidaręs nuo sąmoningo žmogaus asmens prisilietimo prie Kristaus Asmens. Tas sielos «kampelis» yra jautrus ir nepakenčia neutralumo Kristaus Asmens atžvilgiu; jis stumia žmogų už Kristų ar prieš Kristų. Žmogus gali būti ir sunkių nuodėmių pagautas ir suvaržytas, bet vis dėlto tame sielos «kampelyje» gali likti pagarbos Kristaus Asmeniui, jei, žinoma, žmogus nusikalsta ne iš principo, o iš savo žmogiško silpnumo; šiuo atveju žmogus neišeina į atvirą kovą su Kristaus Asmeniu. Bet būna ir taip, kad ir šis sielos «kampelis» stoja į atvirą karą su Kristumi. Tuomet žmogus stengiasi visu savo gyvenimu, visa savo prigimtimi kovoti su Kristaus Asmeniu, ir ne tiek socijalinius Kristaus įstatymus laužydamas, kiek sąmoninga neapykanta Kristaus Asmeniui.

Marksistas daug socijalinių Kristaus įstatymų pripažįsta; socijalinėj komunizmo doktrinoj yra nemažiau socijalinio krikščioniškumo, kaip pagoniškame kapitalizme: marksizmo esmė, jo siela nukreipta ne tiek prieš socijalinę Kristaus doktriną, kiek prieš Jo Asmenį ir prieš gyvą Jo poveikį žmonių sielai. Marksizmas ir visos antikristinės ideologijos visų pirmiausia puola Kristaus Asmenį, neigia Jame Dievybę, o be to, Kris-

Pasižadėjimas motinai

K. Grigaitytė

Palaiminus Kryžium
su riedančia ašara,
į gyvenimą vartus man atkėlei,
palikus rymoti
su lūkesiu pilku,
į tėviškę žalią kol grįšiu aš vėlei —

— — — — — — — — — —

Su «bleu narcisse»
su karminu ant lūpų
išbučiuoti Tau rankų nedrąsiai grįžtu;
jaučiu kaip tat svetima
ir Tau ir našlutėm
palangėj tarp rūtų po šakotu klevu —

— — — — — — — — — —

O motina miela!
Daug iš manęs
gyvenimo vaišės atimti dar gali...
neatims nuo krūtinės
tik rankų sudėtų
prieš Tą,
Kuriam melstis išmokei dar gulint lopšely.

---

taus Asmenybė neturėtų ypatingo žavumo, ypatingos didybės ir ypatingos pritraukiamosios ir žmones stiprinančios jėgos.

Jei Kristus nebūtų Dievas, tai Jis vis dėlto būtų visų didžiausias socijalinio žmonių gyvenimo reformatorius, būtų didesnis už Buddą, stoikus, Platoną, Napoleoną, Marksą, Leniną, Mussolinį ir Hitlerį; tačiau Jis tilptų toj plotmėj, kurioj tilpsta visi mirtingieji žmonių genijai ir autoritetai. Bet mes matėme, kad kaip Kristaus mokslas taip ir empyrinio gyvenimo faktai neleidžia Jo sodinti į tuos sostus, į kuriuos pasaulinė istorija sodina didžiuosius žmonijos gyvenimo reformatorius.

Krikščionybės siela ir jos galybė — tai amžinai gyvas Kristaus Asmuo, Kristaus «Aš».

Paklydimas

Pet. Petkevičius.

Kažin, kad taip išklystum, kaip lunatikas,
į mėnesieną žalią,
ir paklystum, lyg jūroj tasai didvyris Antikos —
paklystum ir neatrastum jau kelio.

Kad taip paklystum, lyg vėjas,
plačiam lauke arba kur giriose,
ar klajotum po lankas pražydusias ir po alėjas,
kur baltos rankos beržų nusvirusios.

Kad niekados, jau niekad nesugrįžtum
ir pamestum jau visai tą kelią —
užmirštum gal tą žvilgsnį lėtą ir akis nepažįstamas,
kurios tik ilgesį ir nerimą vis kelia.

Tada gal tos dienos nebūtų taip pilkos,
ir ne taip lūkestingos tylios mėnesienos. —
Tik lauktum, kada žydės rugiuose vosilkos,
ir skristų, kaip balti paukščiai, tokios baltos dienos.

A. Tyruolis

1 Kad suteiktum

Kad suteiktum vilčių nors saujelę,
atsistok tu šviesi ir guvi
ir nušviesk nykų, tolimą kelią,
kol pavasariai žydi tavy.

Ta kančia ir klaikusis laukimas
taip seniai jau išgraužė akis,
o iš kur, o iš kur meilė imas,
ar klaiki vienuma pasakys?

Taip, galėčiau palikti ir šičia
ir kentėti su meile tyliai,
kol pakviestų laiku ar netyčia
mūs visų laukiamoji dalia.

Bet atrodo geriau paprašyti
iš Aukščiausio truputį vilties
ir vaidinti vis pažą mažytį,
kol madame baltą ranką išties.

2 Ant tako

Tik vakar pavasario saulėj ėjau,
ir gera ir miela man buvo,
dabar atminimas beliko vien jau,
ir lapų ošimas nuščiuvo.

Tai rodosi man, kad gyvenimas
ateina, nueina ir dingsta, [mūs
ir lieka tiktai atminimas ramus
ir mano vienatvėj sau smilksta.

Gal būt, kad čionai po kurio laiko aš
nevaikščiosiu jau ant to tako,
bet ilgesį vėjas iš tolo atneš,
sakys, kad mums laimės užteko.

Trijų biržiečių eilėraščiai apie būtį

L. Žitkevičius

Klaidžiojanti laimė

Kažkur išklydo mano laimė
Su tavo sielvartu kartu.
Ir nežinojai tu, kas mano džiaugsmą paėmė.
Ir nežinojau aš, kodėl šypsaisi tu.

Aš tau sakiau: «Nuvyto visos gėlės».
O tu kuždėjai man tyliai: «Nupinsim vainikus».
Ir nežinojau aš, kodėl pavasaris tavyje kėlės.
Ir nežinojai tu, kodėl ruduo manin atėjo liūdnas ir nykus.

O kai sugrįžo mano laimė iš klajonės
Su tavo sielvarto gija,
Nebežinojai tu, kodėl džiaugsmais mane apipina svajonės,
Ir nežinojau aš, kodėl tiek skausmo tavyje.

Tu skundeisi: «Visur tamsu ir juoda».
O aš tariau: «Mes puošiamės giedrios būties žiedais».
Ir nežinojai tu, kas man nektaro taurę gerti duoda.
Ir nežinojau aš, kas padavė tau taurę su nuodais.

P. Zablackas

Nesugrįžimas

Tiek daug kelių paskyrė
Likimas mums nueit...
Tolybėn nusiyrę
Sugrįšime negreit...

Sugrįšim ar negrįšime —
Gilioji nežinia.
Į praeitį nužengsime,
Nueisim su minia...

Kas neprašytų vasarą,
Kad ji nenumirtų?..
Jaunystę baltą prašome
Ir ašenai ir tu...

Daug kartų laimei žydinčiai
Pavydime dalios...
Bet mes, bet mes paklydėliai
Negrįšim atgalios...

Eug. Matuzevičius

Nežinojimas

Žydėjo jaunos akys.
Ir jaunatve nusigėrusi būtis kvatojos...
Gyvenimas man gražią pasaką kasdieną sekė...
Ir nebaisus atrodė man už horizontų spindintis rytojus.

Tačiau... Užtemo jis, užtemdė jis širdies ramumą,
Kaip topolius tamsi naktis prie kelio, kaime...
Dabar su virpančia širdim slenku į juodą horizontų rūmą
Ir nežinau, ar besutiksiu tą spindinčią žydros padangės laimę...

KOMISIJOS „ATEITYJE“ PASKELBTOJO KONKURSO NOVELĖMS ĮVERTINTI NUTARIMAS.

„Ateities“ Redakcijos pakviestosios komisijos nariai Dr. J. Grinius, p. J. Ambrazevičius, p-lė Iz. Blauzdžiūnaitė, Bern. Brazdžionis ir J. Mikulevičius, susipažinę su konkursui skirtomis novelėmis ir konkurso sąlygomis, išskyrė penkias geresniąsias:

1. *„Tau sunku bus gyventi“ Elinos Bujokaitės, Panevėžio mergaičių gimnazijos VIII kl. moksleivės,*
2. *„Buvo pavasaris“ Felikso Sendziko, Pilviškių vidurinės mokyklos IV kl. moksleivio,*
3. *„Gyvenimas ir svajonės“ P. Jonaitytės, Šiaulių gimnazijos moksleivės,*
4. *„Bronius sugrįžo“ Prano Rimšos, Rokiškio gimnazijos VI kl. moksleivio,*
5. *„Susitikimas“ Povilo Ušecko, Rokiškio gimnazijos moksleivio.*

Šių novelių autorius komisija siūlo apdovanoti, Elinos Bujokaitės novelę „Tau sunku bus gyventi“ išspausdinti „Ateityje“, o Felikso Sendziko, taip pat vertingą, tačiau kiek silpnesnę stilistiniu atžvilgiu ir nevisai atitikusią novelės konkurso reikalavimus — „Ateities Spinduliuose“.

Dr. J. Grinius *J. Ambrazevičius*
Bern. Brazdžionis *Iz. Blauzdžiūnaitė* *J. Mikulevičius*

Tau sunku bus gyventi

Elina Bujokaitė

Septintojoj K. gimnazijos klasėj matematikos rašomasis. Visoms grupėms šiandien pasitaikė labai painūs uždaviniai. Antroji ir trečioji grupės susigriebė pirmiausia, todėl šen ir ten pasigirsta lengvesni atodūsiai ir skubūs klausimai: «Kiek tu gavai? Ar jau pabaigei?» ir t. t. Bet kitos dvi grupės veltui kremta nagus, suka galvas, veltui dairosi ir pešioja vieni kitus.

— Ponas mokytojau, sąlyga, turbūt, klaidinga! Niekas neišeina, — neiškenčia vienas kitas.

— Na jau, na. Gerai patikrinau. Ir panašių jau sprendėte. Nesikarščiuokite, tai išspręsite, — atkerta mokytojas ir ramiai vaikšto toliau.

Pamoka baigiasi. Draugai matė, kad geriausias klasės matematikas Būtautas visą laiką rašė, sprendė, todėl iš visų pusių pasipylė popieros lapeliai su prašymais atsiųsti sprendimą. Bet Būtautas tylėjo ir tik piktai glamžė popiergalius.

— Būtaut, atsiųsk gi! Bene gaila! — nekantriai sužnabždėjo artimiausias jo kaimynas. Bet suskambėjo varpelis, mokytojas pasiėmė sąsiuvinius, dižūruojąs sukalbėjo maldą, ir moki-

niai ėmė skirstytis, balsiai dalydamies rašomojo įspūdžiais. Pirmos grupės draugai pyko ant Būtauto ir kalbėjosi taip, kad jis girdėtų jų žodžius.

— Ot, tai žmogus! Pavydi savo mokėjimo. Gi tau «karūnos» niekas nenuimtų, kad kitiems ir padėtum.

— Aš ir pats neišsprendžiau, — nenoromis atsakė Būtautas, ir skaistus raudonumas užpylė jo tamsų veidą ir aukštą, stačią kaktą, kokią turi išdidūs ir atkaklūs žmonės. Jis trinktelėjo sunkias koridoriaus duris ir laisviau atsikvėpė tik pasukęs nuo draugų į kitą gatvę.

Artinosi pavasaris. Iš po kojų tiško minkštas, tirpstąs sniegas, sankrovų pardavėjai gramdė jį nuo šaligatvių dideliais, mediniais kastuvais. Bet buvo dar gana šalta; pūtė stiprus kovo mėnesio vėjas. Būtautas ėjo greit, nuleidęs galvą į pastatytą menko savo apsiausto apikaklę. Jo ausyse vis dar skambėjo draugų žodžiai, ir jam buvo baisiai nemalonu, kad jis šiandien neišsprendė uždavinio ir net teisinosi prieš draugus.

Būtautas buvo neturtingo naujakurio sūnus, beveik nuo trečios klasės einąs gimnaziją savo lėšomis, nebereikalaudamas iš tėvų. Dabar, eidamas į butą tolimam, siauram skersgatvy, jis prisiminė savo santykius su klase. Nežinia dėl ko draugai niekuomet jo nemylėjo. Gal jis nebuvo toks gyvas, kaip kiti berniukai, gal neturėjo tiek laisvo laiko žaisti. Jis matė, kad draugams jis nereikalingas, todėl greit visai atsiskyrė nuo jų. Ištisas valandas, likusias nuo pamokų, kurias duodavo kitiems, jis išsėdėdavo prie savo vadovėlių ir, apskritai, prie knygų. Todėl jau seniai klasėje jis buvo pirmas mokinys.

«Ir kodėl jie manęs nemyli?» — staiga visai aiškiai iškilo tas klausimas, dėl kurio jau seniai jis kankinasi ir nerimsta, bet niekuomet jo sau taip aiškiai nebuvo pasakęs. Visas jo išdidumas išsyk sukilo, ir jis net galvą papurtė. Jis nedavė į tai jokio aiškaus atsakymo, stengėsi net visai nuvyti tą mintį, bet kažkur giliai pajuto, kad draugai nemyli jo už tai, kad jis netoks, kaip visi. O kuo jis skyrėsi, tai ir pats nežinojo; jautė tik, kad ne savo pranašumu moksle, nes juk buvo ir daugiau gerų mokinių kurie buvo labai draugiški ir mylimi.

— Aha, ir daktaras Svarinas yra? Puiku puiku. Ateisiu... Tuoj? Gerai, einu, — pabaigė kalbėti mokytojas Strielčiūnas, padėjo telefono vamzdelį ir, atsikrankštęs, lyg nesmagiai jausdamasis, atsigręžė į Būtautą, šapirografuojantį matematikos bilietus.

— Matai, Būtautai, aš turiu truputį išeiti; tamsta baik savo darbą. Čia nedaug ir beliko... Išeidamas užrakink ir raktą paduok šeimininkei... — ir jis ėmė rengtis.

— Gerai. Aš jau baigiu, — atsakė Būtautas ir dar greičiau ėmė keisti popieros lapus.

Mokytojas išėjo. Nepraėjus nei dešimčiai minučių, prieangy pasigirdo nedrąsūs žingsniai ir, pabeldęs, į kambarį įėjo Antaitis, Būtauto klasės draugas. Pamatęs draugą vieną ir sužinojęs, kad mokytojo nėr namie, jis laisvai atsisėdo prie rašomojo stalo ir truputį ironiškai tarė:

— Tau, Vitoli, tikrai pasisakė, kur einąs.

— Nesisakė. Per telefoną pakvietė kažkas; iš balso pasirodė lyg Tikus. Sakė, esąs ir daktaras Svarinas.

— Tai Strielčius be trečios nebesugrįš! — nusijuokė Antaitis. — Gi, žinai, susėdo proferanso... Tiesa, aš sutikau nueinantį ir vargoninką. Tai suplieks! Tokia proga retai jiems pasitaiko. Svarinas, ir tas nepabijojo klampynės ir atsibaladojo palošti. O aš Strielčiui atnešiau kaleidoskopą; atsimeni, buvau prižadėjęs padaryti. Tesižino. Vis geresnį metinį išves.

Antaitis kalbėjo laisvai, balsiai, žiūrinėdamas ant stalo sudėtas knygas. Staiga jo akys žybtelėjo.

— Mat, iš džiaugsmo nepabijojo ir tavęs palikti prie neištaisytų mūsų rašomųjų! — sušuko jis, puldamas prie krūvos sąsiuvinių. O gal žinojo, kad tu savąjį išsprendei. Iš tiesų, juk jis šiandien sakėsi nežiūrėjęs dar mūsų sąsiuvinių. Klausyk, Vitol, padėk man ištaisyti mano uždavinį. Ech, «sumazijau» aš tada, — tyliau ir skubiau pridėjo jis, traukdamas iš kišenės «parkerį». — Kaip tyčia ir gimnazijos rašalo turiu. Eik šen!

— Ne, klausyk, Antaiti, mesk... Dar užeis. Einame namo.

— Ar bijai? Tai tau ir na! — tyliai nusijuokė draugas, atversdamas Vitolio sąsiuvinį. — Bet tavo iš tikrųjų neišspręsta!

— Aš paskui namie išsprendžiau ir supratau jį...

— Tai išsitaisyk! O man tik paaiškink, kaip pabaigti.

Bet Būtautas greit sąsiuvinį pakišo į apačią, tarp kitų. Jis pyko ant draugo ir nežinojo, kaip jo atsikratyti. Staiga jis prisiminė žodžius: «Pavydi kitiems...»

— Rašyk! — neramiai tarė jis patogiai atsiskleidusiam sąsiuvinį ir pasiruošusiam rašyti Antaičiui. Vos baigęs Vitolio diktuojamą savo darbą, jis atsivertė kitą sąsiuvinį.

— Dabar tavo grupės. Pasakyk dar. Tai Stonio sąsiuvinis. Žinai, jis supažino mane su savo seserim. Fein mergaička. Sakyk greičiau.

— Užteks, Antaiti. Aš einu.

— Nu, ką čia. Nors pradėkim. Matai, jo rašomojo darbo puslapiai visiškai «tabula rasa». Negi bijotum. Būk vyras!

«Aš netoks, kaip jie... Tikrai, koks jis nerūpestingas ir drąsus,» — pamanė vėl Vitolis. Jis atsisėdo ir padiktavo savo grupės sprendimą; paskui turėjo dar palaukti, nes Antaitis rado dar keleto gerų draugų sąsiuvinius ir perrašė sprendimus į juos.

Išėjęs Antaitis pakvietė pas save Būtautą. Ten buvo ir daugiau draugų. Viską sužinoję, jie linksmai tapnojo Būtautui per petį, kalbino jį ir lydėjo visu būriu per miestelį namo. Tik ten, kur vienintelė plati K. miestelio gatvė pasibaigė, kur ne-

bebuvo šviesų ir kur nebesimatė vaikščiojančių susikibusių ruošos mokyklos mergaičių, draugai triukšmingai persiskyrė, ir Vitolis nuėjo toliau vienas. Jam buvo baisiai nesmagu. Kažkas sunkus gulėjo jo krūtinėj. «Mokytojas juk neužmiršo, tik manimi pasitikėjo... Ir reikėjo pasipainioti tam Antaičiui! Ech...» — piktai sumurmėjo jis ir ėmė greičiau eiti.

Mokytojas, atnešęs į klasę rašomuosius, buvo labai nustebęs jų rezultatais.

— Net Stonys išsprendė, o Būtautas ne. Kaipgi tai atsitiko? — klausinėjo jis. Būtautas vėl paraudo, o Antaitis, atsigręžęs į jį, kumštelėjo draugą ir tyliai prunkštelėjo. Būtautą draugai lyg ir priėmė po to į savo kompaniją, buvo net nusivedę į vieną robaksą, kur jį supažino su Stonio seserim, bet jis jų tarpe jautėsi dar blogiau, negu pirma. Sunkumas jo krūtinėj nenyko. Ypač jam gėda būdavo per mokytojo Strielčiūno pamokas. Ir štai, tuoj po Velykų, jam prireikė vėl nueiti pas mokytoją, nunešti kažkokius sąrašus. Eidamas jis jautė, kad mokytojas tikrai užsimins apie tą nelaimingą rašomąjį. «Prisipažint, ar ne? Juk sau neišsitaisiau, tai už kitus dar lengviau išsiginti... Kas daryt?» — galvojo jis visą laiką, bet įėjo į kambarį nieko nenutaręs.

Padavęs raštus, Būtautas skubiai linktelėjo ir pasiėmė durų rankenos, bet mokytojas jį sulaikė. Truputį atsikrankštęs ir žiūrėdamas kažkur pro jaunuolio petį, jis tarė:

— Juk tamsta ištaisei tada, aną sykį, algebros rašomąjį savo draugams?

Vitolis nuleido akis ir pajuto smilkiniuos smarkiai tvinksintį pulsą.

— Ištaisiau... — lėtai išstūmė jis.

Mokytojas norėjo kažką jam patarti, gal net išbarti, pamokyti, bet pasakė visai ką kita.

— Sau neišsitaisei... Sunku bus tamstai gyventi pasauly, — pratarė jis, kažkaip linksmai, drąsinančiai pažvelgė į Būtautą ir sugrįžo prie stalo.

Vitolis išėjo lyg apsvaigęs. Tirštas, šiltas balandžio pabaigos oras dvelktelėjo į jo iš gėdos ir džiaugsmo įkaitusį veidą. Gatvės buvo jau sausos, šaligatviais vaikščiojo moksleiviai, bet Būtautas ėjo tose melsvose pavasario sūtemose lyg nieko nematydamas ir negirdėdamas. Tik savo nuošalioj, tuščioj gatvelėj jis pakėlė galvą. Kvepėjo netoli žydį karklai, vakaruose geso švelnūs saulėlydžiai, o jaunuolio sieloj buvo taip šviesu ir aišku. Savo prisipažinimą jis visai užmiršo, gyveno tik galingu, taip staiga jį apėmusiu jausmu, panašiu į įspūdį po geros išpažinties.

«Ne, ne, gyventi man nebus sunku. Tegu bus, kas bus! Tik visuomet prisiminti tą momentą, kai savo sąsiuvinį pakišau po kitais» — mąstė jis, džiaugsmingai kvėpdamas žydinčių karklų prisisunkusį orą...

Apie pavasarį

Jon. Mikulevičius

Tūkstančio jau pasakyta: jaunystė — gyvenimo pavasaris. Bet kas yra pavasaris? Ir kam jis gretinamas šalia jaunystės?

Išeinam į žvaigždėtą pavasario naktį ir parimstam ant vartų po svyrančiu beržu. Ir tokios naktys paima širdį, ir karštą ir skausmingai plakančią, gilaus ilgesio valtim nuplukdo į nežinomus kraštus, kur, manome, nurimsta jos alkis ir užgęsta amžinasis dvasios troškulys.

Pavasaris sujudina gyvybės pradą iš pačių gelmenų. Gyventi, mylėti ir gyventi—skamba kiekvienas žiedas, klega kiekvienas paukštelis, sviedžia kiekvieno akys. Nuostabus, nepaprastai nuostabus tas pavasaris.

Prieš daugelį metų vienas toks jaunas abiturijentas atsistojo per išleistuvių vakarienę, krestelėjo atgal poetiškus plaukus, ištiesė ranką į tolimą erdvę, ir žaliose jo akyse susiūbavo, sujudo žalios jūrės, jos ūžė ir šniokštė, daužė maželytį laivelį ir mėtė į šalis, burę suplėšė, stiebą nulaužė, o ryžtingasis vairininkas, įtempęs visas jėgas, nepaleido vairo ir išplaukė nuvargęs, bet nugalėjęs. Jo žodžiai, žaliaakio poeto, sykiu su ta valtim mus mėtė, sykiu mes su juo kovojom įsitempę ir pasiryžę, o kada jo ranka, daužantis vėtrai ir žaibui, iškilo į dangų, visi mes sulaikėme kvapą ir jau grimzdome į marių gelmes, bet žaliaakis jaunuolis tarė—

— Ana, žaliuoja žemė! —

... išplaukė nuvargęs, bet nugalėjęs.

Mes atsidusom.

Tai jaunystė: jėga, pasiryžimas ir laimėjimas. Kovoja gyvybės pradas aršiai ir atkakliai. Gyventi, nugalėti ir gyventi—skamba kiekvienas žingsnis, taria kiekvienas žodis, sviedžia kiekvieno akys.

Jaunystė ir pavasaris—tai nuostabiai, nepaprastai nuostabiai daug.

Jaunuolis nežino, kokį brangų turtą, kokios vertės perlus jis su savim nešioja, kokias brangenybes veža tokioj trapioj, tokioj leinoj valtelėj. Nes aplink ūžia pavasaris, o širdyje jis dar didesnis. Tai įsiklausęs į savo širdies balsą užmerki akis ir iries tolyn, nešamas jaunystės ir pavasario audros... kur bepamatysi povandeninę uolą, jei plaukimo azartas pagrobė visą tavo širdį!

Vargšas jaunuolis! Juk taip mažas, juk taip mažas tas jo visas džiaugsmas, žalias ir instinktyvus, bendram visuomenės balanse. Užmiršęs, kad aplink jį verda toks didelis, toks pilkas, klastingas gyvenimas, jis seka tik savo širdies balsu. Atsargiau! Atmerk akis! Pavojus!

Kova už gyvenimą.

Kalba ir jums apie tai, kaip kalbėjo kadais ir man. Bet kaip jums yra, taip ir man buvo, tik skambūs, abstraguoti žodžiai. O ateis vieną sykį valanda, kada reiks sukaupti visos jėgos ir išspręsti didelis uždavinys—gyventi ar ne. Ne fiziškai, nes tai yra vegetavimas, o dvasiškai—čia yra gyvenimas. O ar bus jos sukauptos tam mūsų laimę lemiančiam uždaviniui išspręsti?

Puiku, kad turite progų dabar savo jėgas bandyti. Ir nepaprastai daug progų. Reikėtų dėkoti Apvaizdai, kad Ji nepagailėjo jų, kad ir piktų, tačiau gyvai mus mokančių ne tik mokslą pamėgti, o ir save užmirštant idėjai aukotis. Šis aukojimasis yra kilniausias, nes platoniškiausias—be jokių sau išskaičiavimų. Aukojimasis yra kova, o kova kelia energiją ir ūgdo jėgas; kova skatina pasitikėjimą; kova didina pažinimą; kova nuvalo širdį; kova tobulina ginklus; ji žmogų daro pozityvų ir iš mėlynų padangių nukelia į žemę, nes kova reikalinga žemėj, o ne danguj; kova naikina klastą ir melą; kova atneša laimę džiaugtis pergale.

Suolo pusbernėlis pratęs kovoti. Savo laiku jis sėdo į orlaivį, balnojo žirgą, gulė į šaltą apkasą. Dar atgal — jis ėjo į karcerį,jis nepabijojo vilko bilieto. Tokios kovos ši diena nereikalauja, bet ši diena iškelia naują kovą—kovą už kilnesnį gyvenimą. Tai tyli, neskandalinga kova, bet gyvenimą dar labiau skaidrinaiti.

Pavasario vynas apgirdė jauną širdį ne ištižti ir save visą paaukoti erotikai. Garbingai žmogus vadinamas visuomeniniu gyviu, toki ir mes esame; bet jau jei visuomeniniai gyviai esame, tai ne tik gauti iš visuomenės turime, o ir jai ką nors duoti. Nukreipti pavasario pažadintos jaunystės jėgas į visuomenę—irgi kova, nejau mes nuo jos bėgsime, mes—tradicinis kovos jaunimas, besididžiuojąs kovos vyrais kaip Kumpis, Riauba, Dovydaitis...

Viešpats ne dėl to įdainavo tą skausmingą ilgesį į mūsų sielos mikrofoną, ne dėl to jaunystė su pavasariu jį taip garsiai šaukia, kad ištirptumėm skurdžiuose ir naiviuose, visada per ankstyvuose širdies svaičiojimuose.

Kad aš būčiau dailininkas, nupieščiau du paveikslu— kovos įkarštį Dovydo su Galijotu ir šv. Jurgio su slibinu. Šių kovų idėja nerimsta mano sieloj ir visada man simbolizuoja jaunystę, kovojančią jaunystę.

Tikrai, nepaprastai svaigus tas pavasaris! Už mano lango geltonuoja purienos, kvepia alyvos, krinta paskutiniai vyšnių žiedai. Virš lango lizdely tupi kreždutė, o patinėlis nešioja maistą ir linksmas čiulba. Vakarą, gilioje tamsoje, gieda kažkur vyrai, ir lūkesinga daina virpina jaunas širdis, vilioja, traukia. Mano akys nesustoja prie miegančių lizdely kregždyčių, jos sminga į tamsoj paskendusią šalį, o lūpos kartoja.

— Kokioje tamsoje, kokioj tamsoj Tu gludi, brangioji Lietuva!

Pavasaris...

Romanų skaitytojai

A. Vaičiulaitis

Buvo saulėta gegužės diena. Klasėje mokytojas aiškino apie Tolstojų. Mokiniai stengėsi klausytis, bet šiluma, žydintis sodas prie pat gimnazijos, šnekančios kregždės ant telegrafo vielų smarkiai konkuravo su senu rusų rašytoju, su jo romanais ir asketišku jo gyvenimo galu. Antai Baraitis susisvajojo ir įsižiūrėjo į mėlyną dangų — mat, poetas. Namėnas už tai nebuvo toks aukštybių skrajotojas ir skersakiavo į mergaites. Gal jis ir gerai darė, nes tokių dailių kasų kaip Strazdelytės ne visados žmogus pamatysi. O ji, ta Strazdelytė, barzdotą, senatvėj pamokslus pamėgusį Tolstojų paaukojo kažkam įdomesniam. Ji po suolu atsivertė knygą, susirado užlenktą puslapį ir skaitė. Ji taip įsigilino, kad nė nepajuto, kaip visa klasė nutilo šnabždėjusis ir sužiūro į ją.

Ir buvo ko žiūrėti! Vargšė, ji nepastebėjo debesies ant savo galvos. Mokytojas už stalo vis labiau ėmė kelti galvą, jo kaklas išsitempė kaip žirafos. Jis atsistojo ir ant galų pirštų ėmė selinti tarp suolų. Priėjęs prie Strazdelytės jis nieko nesakydamas laukė ir žiūrėjo, kaip ji net galvą kraipydama žavisi romanu. Tik bėda, kad toliau puslapiai buvo neišpjaustyti. Ji

pakėlė akis, iš ko čia peilį pasiskolinus, ir net krūptelėjo. Knyga jai iškrito ant grindų.

Mokytojas tarė:

— Ką skaitai?

— Nieko, — atsakė ji rausdama. — Tik taip sau...

— Parodyk knygą. Matai, „Durys su septyniais užraktais".

Ir mokytojas skurdžiai nusišypsojo, kad jo mokiniai už Edgarą Wallace atiduoda Tolstojų, tą stipriausią literatūros šulą. Jisai pasiėmė romaną, pavartė ir grįžo pas stalą. Strazdelytė lengviau atsiduso. Ji manė šį sykį taip ir paspruksianti iš mokytojo rankų — nebausta, nekamantinėta. Ji atsisėdo ir pakuždėjo savo kaimynei: „Tai buvo įdomu. Tik gaila, kad dabar nežinosiu, kuo baigsis".

Mokytojas pastebėjo tą tylų nusiskundimą ir tarė:

— Strazdelyte! Jei nenori tylėti, tai papasakok...

Mokiniai tuoj ėmė sklaidyti vadovėlį.

— Papasakok, kodėl skaitei šį romaną?

Ji pagalvojo ir atsakė:

— Čia taip įdomu sužinoti, *kas bus*. Toki nuotykiai.

— Et! — staiga atsiliepė antram suole sėdėjęs Mėknaitis. — Kas bus!

Jis skeptiškai numojo ranka.

— Ko tu nepatenkintas? — paklausė mokytojas.

Mėknaitis iš lėto atsistojo ir tarė:

— Man romane visai neįdomu, kas bus. Visi romanai lygiai baigiasi — įsimylėję ten arba susituokia arba ne. Plėšikas arba pagaunamas arba ne. Pagaliau daugely romanų „nieko nebūva" — jie kaip ir nesibaigia. Jei nori, gali juos tęsti arba sutrumpinti.

Strazdelytė ėmė nekantrauti ir atsiliepė:

— Tai ko tau romane reikia?

Mėknaitis išdidžiai atsakė (mergaičių jis nemėgo):

— Ko ieškau? *Minčių* — štai ko ieškau! Kai randu kokį gilesnį posakį, kokį aforizmą, visada jį pabraukiu ir pakartoju, kad atsiminčiau. Įdomesnes mintis sutraukiu į sąsiuvinį, ir jų turiu prisirinkęs iš visur — iš „Prikaltojo Prometejaus", iš Šekspyro, iš Goethės, Dostojevskio. Na, aš šį tą esu skaitęs! Paskui aš žiūriu, ką tas ar kitas romanas, drama *įrodo*, kokiai tiesai jie tarnauja, kokius klausimus iškelia ir kaip juos išsprendžia. Jei man beletristiškas dalykas nieko neįrodo, kas man iš jo! Tai tik laiko gaišinimas jį skaityti.

— Fui! — kažkas šūktelėjo galiniam suole.

Mėknaitis iš lėto, kiek išdidžiai atsisuko atgal, o mokytojas paklausė:

— Kas ten nerimsta?

Pakilo Namėnas ir tarė:

— Ponas mokytojau, aš visai nežiūriu minčių, kai skaitau romaną ar dramą. Man rodos, kad minčių geriau ieškoti Kanto, Tomo Akviniečio ar Platono raštuos. Joks rašytojas nepralenks jų savo mintimis, todėl geriau tiesiai eiti ten, kur didesnį lobį tikiesi rasti.

— Tai ko tu ieškai romanuos ir apskritai poezijoj? — truputį su panieka atsiliepė Mėknaitis.

— Tik ne minčių! Kai aš skaitau romaną, pirmiausia pasiduodu *pergyvenimams*, ieškau *emocijų*. Aš taip įeinu į veikėjų likimą, kad viską pamirštu, gyvenu jų vargais ir džiaugsmais, jaudinuosi jų laime ar nelaime. Kai baigiu skaityti, tai esu lyg paukštis, kuris skrido ar per audrą ar per giedrą, žiūrint koks veikalas. Nuo Dostojevskio „Nusikaltimo ir bausmės" aš vos ligos negavau, kelias dienas jaučiausi prislėgtas, išvargintas, lyg pats būčiau turėjęs pereit visas kovas, visus tuos tardymus, visus ištrėmimus, kuriuos ten patyrė vyriausias veikėjas. Yra vėl knygų, kurios man jausmus veikia taip, kad jaučiuosi lyg saulėtą dieną — giedra, skaidru, ramu. Tokį įspūdį man paliko Schillerio „Vilius Telis", „Orleano Mergelė". Yra ir šiuose veikaluose skausmų, vargų, bet jie įausti kitokioj drobėj negu „Nusikaltime ir bausmėj", jie įgauna kitokią šviesą ir prasmę. Iš to eina ir kitoniškas tų kūrinių pergyvenimas, kitoniškos emocijos. Perskaitęs dažnai aš negaliu papasakoti turinio, neatsimenu, kokių ten būta minčių, bet sukeltas jausmas, nuotaika manyje ilgai neišgęsta, ir veikalą aš atsimenu kaip tik šitų pergyvenimų įtakoj. Ir aš manau turįs teisybės. Klausydamas muzikos aš niekad nesuprantu, kas norima ten pasakyti ir iš viso ar kas sakoma. O vis dėlto aš ją mėgstu, gėriuosi, džiaugiuosi. Tarp meno šakų esama ryšio. Todėl ir poezija gali žmogų veikti panašiai kaip muzika. Apie tai aš esu net skaitęs...

— Ponas mokytojau, — tarė Baraitis. — Mes visi žinom, kad Namėnas gali kalbėti kad ir dvi valandas — žodžių jam niekada nestinga. Aš norėčiau irgi šį tą pasakyti.

— Gerai, sakyk! — jam tarė mokytojas.

— Aš kalbėsiu trumpai. Skaitydamas poezijos veikalą aš žiūriu *stiliaus* gražumo, *kompozijos*, *technikos* tobulumo. Man rodos, kad šios savybės geriausiai iškelia kūrinio meniškumą, kad čia pasireiškia tikra jo vertė ir atsiskleidžia rašytojo savybės. Jaunas, pradedąs poezijoj mėginti savo gabumus iš šitų dalykų gali daugiausia naudos gauti, pasimokyti. Čia ryškėja visas romano ar dramos gražumas, jos tobulumas. Kaip įdomu sekti, kokių poetinių priemonių kūrėjas laikosi, kaip jis apdirba medžiagą. Tai kažkas panašu į namo statymą. Sakykim, namą stato du meisteriai iš tos pat medžiagos. Vienam išėjo kerėpla, net šlykštu pažiūrėti. Antram — dailių dailiausias trobesys. Iš ko tas skirtumas? Iš techninių priemonių, iš stiliaus, iš gero plano, kuriam romane atsako kompozicija. Tik dėl stilistinių, dėl kompozicinių sugebėjimų vienam žmogui iš tos pat

medžiagos išeina šedevras, antram — šlamštas. Todėl kūriny aš ir seku, kas šedevrą padaro šedevru.

Baraitis baigė. Visi mokiniai tylėjo. Tada mokytojas tarė:

— Taip, šiandie jūs buvot labai gudrūs. Net man smagu. Tik štai ką jums dar priminsiu — Strazdelytė, Mėknaitis, Namėnas ir Baraitis iškėlėt įvairius romano skaitytojų tipus. Vieni skaito norėdami žinoti, kas bus. Tai prasčiausi skaitytojai. Antri skaito dėl minčių, nori apsišviesti. Treti skaito dėl pergyvenimo, emocijų, ketvirti dėl kūrinio stiliaus, technikos. Aš sakau, kad, neneigiant jų reikšmės, visi jie dar nėra pilni skaitytojai. Pilnas, tikras skaitytojas bus jau tada, kada jis ims kūrinį norėdamas *praplėsti savo gyvenimą*. Iš dailiosios literatūros galima sužinoti daugiau, negu mums leidžia kasdieninė mūsų aplinka. Skaitydami mes save išstatom į visokias patirtis ir tuo turtinam savo sielą, praplečiam supratimą apie gyvenimą. Romane, dramoj, lyrikoj galim patirti įvairų gyvenimą. Kas skaito Main Ridą ar Kuperį — ir tas gali turėti naudos, save praturtindamas svetimų kraštų, tolimos gamtos pažinimu. Skaitydami Valterį Skotą, Mandzoni, Senkevičių, Undset jūs savo gyvenimą praturtinsinte praeities pažinimu. Manau, kad apie Anglijos viduramžius, apie riterius jūs geriau atsimenat iš „Ivanhoes“ negu iš istorijos vadovėlio, nes tas romanas palieka gyvesnį įspūdį, duoda gyvus vaizdus. Pagaliau iš romanų galit geriau pažinti žmogų, jo sielą. Geri rašytojai moka giliai pažvelgti į žmogaus dvasią ir parodyti įvairiausių slaptybių, kurių paprastas pilietis niekados nepastebėtų. Ypač dabar, psichologiniam romanui klestint, rašytojai taip toli nuėjo, kad sugauna net neaiškiausius, sunkiausiai pastebimus sielos pergyvenimus. Skaitant tokius veikalus prieš akis atsikleidžia koks įvairus, koks platus, nepaprastas žmogaus sielos gyvenimas. Skaitytojas ima lyginti tuos kūriny iškeltus galimumus, pastebi, ko jam trūksta, kaip jis apribotas, menkas, ir nori padėti, jis kenčia, kad iš tų galimumų jam tiek mažai atitenka. Jis nori save praturtinti, padidinti, savo gyvenimą praplėsti. Čia padeda net ir fantastiniai dalykai, pav., pasakos, nes jos taip pat rodo naujas sritis, tegu ne patirtimi, bet vaizduote paremtas, bet vis dėlto žmogaus dvasią žadinančias, liudijančias apie jo kūrybinę galią. Todėl savo gyvenimą galima plėsti skaitant ne tik Balzaką, Tolstojų, Prustą, Klodelį, bet ir Anderseno, Selmos Lagerloef pasakas. Žinoma, tos reikšmės galima laimėti tik iš tikrai meniškų veikalų. Toki veikalai, apimdami platų gyvenimą, drauge turi gilios prasmės ir minties, nes kiekvienas gyvenimo reiškinys turi savo prasmę. Meno kūriniui ta prasmė, mintis juo ryškiau atitenka, kad jis gyvenimo nekopijuoja, neima padrikų jo duomenų, juo neseka, bet jį sintetina, stengiasi daug jo apraiškų sutraukti vienetan, išskirti kas svarbu, kas ne. Pagaliau meno kūrinys skaitytojuje turtina gyvenimą ir tuo, kad poezija nevisados tėra tik dabarties reiškėja: gali ji duoti perspektyvų ir ateičiai,

Motinos širdis

Stud. Ad. Br. Šukys

Nėra pasauly didesnės laimės,
kaip myluoti savo vaikus!
M. Maeterlinck

Mahometonų legenda pasakoja, kaip Alachas sukūrė motinos širdį. Alachas, sukūręs nuostabųjį pasaulį, ištiesė ranką ir paėmė derlingo Nilo dumblo, norėdamas iš jo sukurti žmogų; tame dumble glūdėjęs krabas įsikibo į Viešpaties ranką, ir trys švento kraujo lašai ištryško iš jo piršto ir susigėrė į paimtąjį dumblą. Iš šios dieviškojo kraujo prisigėrusios žemės Viešpats ir padarė *motinos širdį*. Tai reiškia, kad mahometonai motinos meilę laiko dieviško kilimo ir pripažįsta jos sopulingumą. Musulmonas taip gerbia savo motiną, kad, įeidamas pas ją, iš didelės pagarbos, savo kurpes palieka prieangy.

Nuostabi yra motinos širdis. Ji degte dega begaline ir nesibaigiančia meile savo vaikams. Tikrojoj meilėj yra kažkas dieviško. Vargu ar yra pasauly žmogus, kurs nebūtų jautęs tikrosios meilės. Tokia meilė *kietaširdžius pravirkdo, užsispyrėlius palenkia, žiauriuosius numalšina, piktadarius nuginkluoja!* Apaštalas šv. Povilas ją taip apibūdina: «Meilė yra kantri, maloninga. Meilė nepavydi, nesielgia sauvalingai, nesipučia. Ji nesididžiuoja, neieško kas jos yra, nesusierzina, neįtaria pikta, nesidžiaugia neteisybe, džiaugiasi tik tiesa; visa nukenčia, visa tiki, visako viliasi, visa pakelia». Motinos širdis kaip tik tokia meile ir plazda. Jos meilė visiškai laisva nuo pavydo. Jei motina žino, kad jos mylimą kūdikį myli dar ir kas kitas, ji tuo tik džiaugiasi ir didina savo laimę. Tokios meilės pasauly maža.

Motinos meilė kenčianti ir atlaidi. Daug baisaus skausmo iškenčia ta motina, kurios vaikai paniekina ją, nebeklauso išmintingų jos pamokymų ir, susidėję su blogais draugais, pradeda krėsti šlykščiausias piktadarystes, kol pagaliau... kalėjime grandiniais sukaustomos jų rankos. Tai ne jų rankos geležimis surakintos, o vargšės motinos širdis begalinio sielvarto ir skausmo spaudžiama. Neretai tokiais atvejais mirties angelas juodų sparnų plasnojimu užgesina skausmo ugnį. O žmonės tada

---

būti naujų pasaulių, naujų kelių ir santvarkų žadintoja ir vaizduotoja. Tada žmogaus siela skatinama, plečiama ir būsimų, gal tolimesnių įvykių vizijomis...

— Skambina! — riktelėjo kuris ten mokinys galiniam suole.

Mokytojas paėmė žurnalą ir išėjo iš klasės.

mini: tai motiniško skausmo auka! Žmonės mano, kad tokios motinos širdis ir kape meilės kančiomis alsuojanti. Arba vėl, pasitaiko, kad vaikas savo gerajai motinėlei tampa be galo nedėkingas, skriaudžia ją ir kankina... Ir teisiai užsirūstinusi motina, žiūrėk, praėjus valandėlei, vėl linksta į savo mylimą vaiką. Dar labiau ji tada norėtų priglausti tą brangųjį „palaidūną" prie geliamos krūtinės, karštai jį pabučiuoti ir viską jam atleisti. O jei nedorasis vaikas ir nenorėtų eiti pas kenčiančią savo motiną josios atsiprašyti, tai dažniausiai ji pati, netekusi kantrybės, bėga pas jį, suieško paklydusį vaikelį, o suradusi meiliai į jį prabyla, apkabina jo kaklą, ir, žiūrėk, nusikaltėlis susigraudina ir drebančiu balsu taria: „Mama, atleisk man; daugiau aš to nebedarysiu".

Motinos širdis nekeršija. Maža tėra motinų, kuri net ir dėl didžiausių nusikaltimų išsižadėtų savo vaiko. Nors ir visas pasaulis pasmerktų jos sūnų ar dukterį, nors ir visoje žemėje nebebūtų jiems vietos, tačiau savo motinėlės prieglobsty jie visada susiras saugią ir tvirtą atramą. Kartą New Yorke, susidėjusi su blogais žmonėmis, pabėgo nuo motinos vienturtė duktė. Niekur nebesurasdama dukrelės, motina išlipdė visose skelbimų vietose savo fotografiją, o po ja parašė: „Brangioji dukrele! Grįžk pas mane, aš tave vis tebemyliu". Išvydusi gatvėj motinos fotografiją, duktė susigraudino ir grįžo pas motiną.

Motina gyvena ne savo, bet vaikų laime. Jos ir mirštančios paskutinis žvilgsnis nukrypsta į vaikus. Graži ir kokia šiurpulinga yra ši prancūzų legenda. Pietų Prancūzijoj vienas jaunuolis mylėjo kietaširdę mergaitę. Kartą ši tarė: „Jei tikrai tu mane myli, eik nužudyk savo motiną ir atnešęs jos širdį atiduok mano mažajam šuneliui". Apakėlis galvotrūkčiais parskrido namo ir... užmušė savo motiną. Beskubėdamas su motinos širdimi pas mylimąją, suklupo ir pargriuvo, o motinos širdis nukrito į griovį. Kruvina ir dulkėta, labiausiai susirūpinusi, ji klausia:

— Sūneli, ar nesusižeidei?

Motinos širdis pasiaukojanti, netgi herojiškai. Paprastai ji gyvena visų savo vaikų vargais ir rūpesčiais. Nuo pat gimdymo valandos motina stovi mirties šešėlyje, tačiau su gyva mintimi, kad tik jos kūdikis išliktų gyvas. Daug motinų net savo gyvybe užmokėjo už mažutėlio gyvybę. Motina, beauklėdama žmonijai naująsias kartas, užmiršta net pati save. Už savo gyvybę ji sumoka visatos Kūrėjui neįkainojamą duoklę savo vaikų gyvybėmis.

Uolingame Norvegijos fijorde kartą baisiausia vėtra blaškė laivelį. Žmonės matė tas žiaurias irklininko imtynes su šėlstančiu orkanu, tačiau pagelbos nebuvo galima suteikti. Tik devintą dieną, aprimus jūrai, išplaukė pagelbos laivas. Deja, gelbėti jau nebebuvo ko... Besidairydami, netikėtai pastebėjo prie vienos uolos sudužusį laivelį, o ant pačios uolos negyvą moterį su gyvu

„Nėra didesnės laimės, kaip myluoti savo vaikus!“

kūdikiu prie krūtinės. Mat, sudužus laiveliui, milžiniškos bangos juodu išmetė ant uolos. Bet čia jiems grėsė bado mirtis. Matydama artėjantį galą, motina temąstė tik apie kūdikio likimą: aš mirštu, tačiau jis turi gyventi. Ji paėmė aštrią uolos skeveldrą, perskrodė savo krūtinę ir trykštančiu krauju maitino vaikelį, kad tik jis nemirtų, kol ateis pagelba. Motina savo širdies krauju antrąjį kartą suteikė kūdikiui gyvenimą. Arba vėl. Mažučiu laiveliu eskimų šeimelė yrėsi per patvinusią upę. Staiga ėmė skęsti. Nusivilkęs kailinius, vyras buvo bešokąs į kunkuliuojančią srovę, kad tik žmona su vaikeliu gyvi išliktų. Tuomet žmona suriko: „Sustok! Aš negaliu nei medžioti, nei žvejoti, nei nuo lokio gintis; aš negaliu lanko įtemti, nė harpūno mesti. Tu turi maitinti musų kūdikį. Lik sveikas!“ Dar priglaudė savo kūdikį prie krūtinės, pabučiavo ir iššoko. Netrukus bangos ją išmetė, tik jau nebegyvą.

Motinos meilė nuostabiai gudri. 1902 m. Martiniko saloj kilo didelis žemės drebėjimas. 30.000 gyventojų miestas St.

Pierre buvo sunaikintas. Iš daugybės uoste buvusių laivų tik 30 prancūzų kreiserių teišsigelbėjo. Visi kiti buvo užpilti ir sudeginti iš žemės išsiveržusių ugninių pelenų. Tuo metu ant vieno garlaivio pasirodė moteris su mažučiu vaikeliu. Nebeįstengdama pasprukti iš ugninių pelenų lietaus, ji susirietė, apglėbdama savimi kūdikį. Vėliau rado motiną suanglėjusią, tačiau vaikas tebebuvo gyvas.

Motinos širdis — didžioji žmonijos auklėtoja. Gera motina nepalyginamai vertingesnė net ir už šimtą mokytojų. Ji pirmoji į mūsų širdis įdiegia tiesos, tikėjimo, artimo meilės, pasiaukojimo, ištikimybės, pagarbos ir kitus gražiausius jausmus. Teisingai sakoma: kokios mūsų motinos, tokie esame ir mes. Mat, užaugusio žmogaus dvasia dažniausiai yra tokia, kokių diegų motina įdiegė į mažutėlio širdį. Ozanamas dėkingai mini motiną: „Ant jos kelių išmokau Tavęs, Viešpatie, bijoti ir jos globoj būdamas — Tave mylėti“. Net stabmeldys filosofas Markus Aurelius taip byloja: „Mano motina išmokė mane duosnumo, švelnumo, teisingumo ir susilaikymo ne tik nuo blogų veiksmų, bet ir nuo blogų minčių, o taip pat išmokė ji mane gyvent paprastai ir kukliai, neieškot turto ir prabangos“. Panašiai ir Napoleonas Bonapartas pasisako: „Savo motinai, jos teisiems dėsniams esu dėkingas už pasisekimą, savo likimą ir viską, ką gera esu padaręs. Nesvyruoju tvirtindamas, kad vaiko ateitis pirmiausia nuo jo motinos pareina“.

Ne vieną paklydėlį motinos pamokymai ar malda grąžino į tikėjimo ir doros kelią. Didis prancūzų rašytojas Šatobrijanas tik todėl metė laisvamanybę ir tapo uoliausiu kataliku, drąsiausiu kovotoju, kad jo motina revoliucijos metu giljotinuojama meldėsi, kad sūnus pasitaisytų. O vokiečių poetas Brentano, nors buvo išauklėtas labai pamaldžios motinos, ilgainiui neteko tikėjimo ir doros. Kartą naktį, grįžęs iš nepadorių pramogų, jis pajuto, lyg mirusi jo motina vėl šlakstytų jį švęstu vandeniu ir žegnotų, kaip ji darydavo dar gyva. Brentano susimąstė, prisiminė laimingą kūdikystę ir pasitaisė.

Geriausias draugas, kokį Kūrėjas begali duoti kūdikiui, yra jo motina. Kiekvienas vaikas teturi tik vienui vieną motiną, ir visada tą pačią, ir visada visų geriausiąją, ir visada visų gražiausiąją. Vaikai — motinos pasididžiavimas. Visos motinos savo esybe tokios pačios. „Visos motinos turtingos, jeigu jos myli savo vaikus. Nėra nei neturtingų, nei negražių, nei senų. Jų meilė amžinai lieka skaisčiausiuoju džiaugsmu. O kai jos būna nuliūdusios, vienas pabučiavimas, kurį jos gauna ar duoda, jų ašaras akių gelmėse paverčia žvaigždėmis“, sako M. Maeterlinckas. Gaila, kad mes nevisai pajėgiame suprasti ką reiškia tas žodis „Motina“. Ji gal ir pati ne visiškai supranta save čia, žemėje. Ji tik danguj pilnai pajus, ką tai reiškia būti motina, kai angelų apsupta žiūrės į savo sūnus ir dukteris ir tars: „Tai mano vaikai; be manęs jų čia nebūtų“.

Brangų musų bendradarbį

kun. K. Žitkų — V. Stonį,

netekus mylimos sesutės Marijos, nuoširdžiai užjaučiame —

Redakcija ir administracija

Mylimam Dvasios Vadui

kun. K. Žitkui — V. Stoniui,

mirus jo sesutei Marijai Stefanijai, širdingiausią užuojautą reiškia

Kauno moksleivių grupė

Visų, o ypač mūsų, jaunieji, šventa pareiga tądien nuoširdžiai savo motiną pagerbti, pareikšti jai gilią meilę ir dėkingumą; paguosti, jei ji nuliūdus, padėti, jei ji pavargus... Labai yra gražu ta proga ją pasveikinti, patiems padirbti ar nupirkti kokią kuklią dovanėlę, už ją pasimelsti ar net Komuniją priimti. Jei ji kitur gyvena, parašyti jai laiškelį ar net pas ją nuvykti. O jei ji mirusi, aplankyti jos kapą, gėlėmis papuošti ir ašaromis apšlakstyti jos amžino poilsio vietą. Tikėk man, tik tas bus pašauktas didelių darbų atlikti, kurio širdyje liepsnoja motinos meilė.

Šia proga verta pažymėti, kad ta didžioji motinos meilė duoda jai teisę savo vaikus pasilaikyti sau, nes tai yra jos vaikai.

Visos gyvenimo reformos, kiekvienas įstatymas, kiekviena žmonijos pastanga siekia žmogui kuo daugiausia suteikti protingos laimės. Valstybė (Sparta, SSSR), nusavindama vaikus, reikia tikėti, taip pat tų tikslų siekia. Siekia žmonėms, savo piliečiams, laimės, o sukuria... tiek tragedijų. Kiekviena motina, netekdama savo vaikelio, pergyvena skaudžiausią tragediją. Tad jei taip kenčia kiekviena motina, ar padidina valstybė savo žygiu savo valdinių laimę? Aišku, ne. Bet vyrai, šeimos, gyvenimo, valstybės vadai ir valdovai, sugalvoja fantastiškiausių planų, tik, deja, juos sukuria smegenys, o ne širdis, ir dėl to ligi šiol gyvenime tiek kančios ir skurdo. Jei gyvenime būtų daugiau širdies, tai daugiau vieni kitus atjaustų.

Motinos meilė jai duoda teisę savo vaikus auklėti. Valstybė gali išauginti miklų kareivį, gerą amatininką, bet ji neišauklės mylinčio žmogaus, širdies žmogaus, pasiaukojančio žmogaus. Tik motina galėjo išauklėti didvyrius knygnešius, laisvės kovotojus, kritusius Sibire, valstybės kūrėjus, savanorius... Nes tik mylinti motina gali pasakyti: „Tautos Laisvei ir Tėvynės Garbei aš nesigailiu nė vieno mylimo sūnaus“!

M. Pečkauskaitės-Šatrijos Raganos apysaka „Sename Dvare“

Pr. N-tis

I. Fabula, žmonės, idėjos

«Sename Dvare» yra vienas didžiausių Šatrijos Raganos kūrinių. Savo kompozicija, idėjomis, gyvenimo traktavimu ir kitomis savybėmis jis pilnai išreiškia autorės meninį pasaulivaizdį ir gana gerai charakterizuoja visą jos kūrybą. Čia pasistengsime duoti tik pačias bendrąsias literatūrinio to kūrinio nagrinėjimo gaires.

1. Fabula. — Tikros fabulos beveik nėra. Įvykių grandinė nėra priežastiškai sujungta ir jai nevadovauja į aišką atomazgą vedanti intryga. Tikrasis apysakos veikėjas *senasis dvaras*. Tik šitas vienintelis veiksnys, kuris iš tikro turėtų būti tik įvykių fonas, kūriniui duoda tam tikrus rėmus, jungia atskirus fragmentus į tam tikrą visumą. Į seną dvarą pakliūvą ir jame ir aplink jį esą žmonės yra tik to dvaro nuotaikos gyva iliustracija. Bene žymiausia veikėja yra Irutė. Ji tai ir pasakoja savo įspūdžius. Gražiame gamtos fone Irutė myli mamatę, jai siuvinėja dovanėlę, drauge su ja grožisi gamta, drauge lanko vargšus, ligonius. Irutė mato, kaip mamatė juos gydo, šelpia pavargėlius. Maloni šeimos šiluma, mamatės gaivinama, apsupa visą šeimos ratelį. Irutė pakliūva ir į sodžių, ir į savo mamatės tėviškę — kitą dvarą, ir į klebono giminaitės vestuves. Į seną dvarą atostogų atvažiuoja Irutės dėdė ir teta iš Vilniaus. Medžioklė ir kiti smulkūs įvykiai paįvairina tų giminių viešėjimą. Irutės nemėgstama teta nori ją išsivežti pas save, bet miela mamatė ją išgelbsti iš gresiančių pinklių. Giminėms išvažiavus vėl maloni šeimos šiluma dvelkteli dvaro rūmuose. Tiesa, ta švelni idilija neišvengia ir disonansų. Šalia džiaugsmo iškyla ir skausmo šešėliai, kurie graužia mamatės širdį. Švelni melancholija ir kažko kilnaus ilgesys visai senojo dvaro ramybei duoda tam tikrą vijoletinį atspalvį

2. — Žmonės. Stambiausia ir giliausia, galima sakyti, pati centrinė apysakos figūra yra *mamatė*. Tai didžios širdies, šviesaus proto, gilios erudicijos, plačių pažiūrų, gerai savo pareigas ir uždavinius suprantanti, save analizuojanti ir daug savo viduje pergyvenanti moteris. Apie jos vidaus pergyvenimus, kaip apie kokią ašį, sukasi visas apysakos veiksmas. Tiesa, antroji ašis yra Irutė ir jos sielos pasaulis, bet šios mergaitės jausmuose, protavimuose, įspūdžiuose ir pažiūrose visur vyrauja mamatės meilė ir įtaka. Mamatė parodyta mums geraširdė, suprantanti artimo meilės idealo reikalingumą gyvenime ir dedanti

pastangų jį įgyvendinti. Ji taip pat gera motina, ideali vaikų auklėtoja, švelni namų židinio kurstytoja ir, tik per nesusipratimą ir nelemtas aplinkybes, kiek permažai praktiška namų šeimininkė.

Irutė visai atsigimęs mamatės paveikslas. Čia toks pat sielos švelnumas, jausmų gilumas, skaidrus idealizmas, palinkimas į misticizmą ir sentimentalumą. Nė joks blogumo šešėlis nedrumsčia šios mergaitės sielos skaistumo. Tai daug mylinti ir daug kenčianti siela, tai opus ir greit galįs nuo gyvenimo audrų palūžti žiedas.

«Riteris» *Nika*, Irutės broliukas, apsuptas tikra riteriškumo skraiste. Šito mažučio riterio dvasioje gal psichologiškiausiai parodyta, kaip gaivalinga vaiko energija galima ūgdomuoju veikimu pakreipti į kilnius (žinoma, vaikiškus) žygius. Mamatė, Irutė ir Nika sudaro tokią trilypę vienumą, kur vienos sielos pergyvenimai rezonuoja kitoje sieloje.

Tėvas *Liudvikas*, nors parodytas gana švelnioj šviesoj, nors ir jam netrūksta kilnių bruožų, nors matyti jame daug sveikos gyvenimo išminties, bet jis jau netelpa pirmiau minėtam tikrų idealistų rately.

Teta Karusia ir *dėdė* Boleslovas atstovauja tuos senosios kartos bajorus, kurie toliau už smulkių asmeniškų ambicijų, žemų intrygų intrygėlių ir kieto tuščių lenkiškų tradicijų kevalo nesiekia ir visai nenori siekti.

Be šių pro mus praslenka visa eilė visokių luomų ir visokio ryškumo asmenų: senas, savo dvasios apsnūdime apkerpėjęs, *klebonas*; vien tik dėl turto ištekanti už «stuobrio», visais atžvilgiais tuščia klebono giminaitė *bajoraitė* Paulina; katę, šuniuką ir savo prižiūrimus daržus už viską labiau mylinti Kalnėnų dvaro *senmergė* Pranciška; melancholiškai švelni ir liūdna progresyviai *netenkanti akių šviesos* Verusia; suvaikėjęs originalas, *arklių mylėtojas* bočelis; susipratę *lietuviai*, iš liaudies kilę, *inteligentai*, susipratę *bajorai* šalia senų tradicijų fanatikų, tamsi ir prietaringa *liaudis*, *knygnešys* Levanarda, *elgeta* Lukošius ir kiti.

Psichologijos atžvilgiu «Senojo Dvaro» žmonės yra tik fragmentai. Net ir tie, kurie psichologiškai tikri, yra nepilni. Gal pilniausiai yra atvaizduota mamatė. Tačiau gilesnės psichologinės analizės nerandama; matom tik faktus, bet prežastys slepiasi kažkur gilumoje, nelengvai pasiekiamuose toliuose. Irutės sielos gyvenimas gana ryškiomis spalvomis ir stipriais teptuko brėžiais nupieštas, bet psichologiško netikrumo, turbūt, čia daugiausia randam. Autorė į daugybę gyvenimo faktų žiūri jaunos mergaitės Irutės akimis, bet per suaugusio žmogaus matymo prizmę. Dėl to Irutė kai kur savo amžiuj nenatūraliai protinga, per daug mokanti teisingai vertinti painius gyvenimo klausimus. Tiesa, autorė jaučia, kad jauna mergaitė ne visa gali suprasti, dėl to ji įterpia mamatės užrašus. Bet ši priemonė

ne visur išgelbsti, nes perdaug sunkių gyvenimo problemų palikta mažai Irutės galvelei. Žinoma, šalia šito psichologinio netikrumo randam ir tikrai gyvų vaikiškų Irutės sielos bruožų. Pav., koks nuostabiai tikras vaikiškas džiaugsmas, išreikštas žemiau einančioj citatoj:

„Štai puikios, kvapios rožės, štai brangioji mamatė ir mylimasis brolelis, ten, anapus tvenkinio, graži staltiesėlė, ir netrukus bus mamatės vardinės, ir bus daug svečių, ir kremas, ir taip gražu visur, ir saulė taip puikiai šviečia ir šildo“ (9 psl.).

Gražiausiai psichologiškai pagauti yra «riteris» Nika, senos panos Pranciška ir Verusia, bočelis, dar kiek teta Karusia, dėdė Boleslovas ir dalimi klebonas. Visai psichologiškai neaiškūs yra tėvas Liudvikas, muzikas Jonavičius (ypač!) ir visa grupė bajorų, šiokiu ar tokiu reikalu užklydusių į „senąjį dvarą“.

3.—*Idėjos ir problemos.* Kultūrinis, visuomeninis ir tautinis *fonas* yra spaudos draudimo laikai. Iš pačios kūrinio koncepcijos aišku, kad viso gyvenimo branduolį sudaro dvaras. O dvaras šiokiu ar tokiu būdu turi susidurti su kaimu, iš to ir kyla *dvaro ir kaimo santykiavimo problema.* Lazdynų Pelėda ir Žemaitė matė tik neigiamą dvaro įtaką kaimui. Satrijos Ragana, kaip ir Petkevičaitė-Bitė, kiek kitaip išsprendė šią problemą. Dvaras, žinoma, nekeliamas ir neidealizuojamas, bet ir perdėtai nejuodinamas. Nemaža dvare ištižimo, oportūnizmo, savo pareigų nesupratimo liaudies atžvilgiu, tačiau šalia neigiamų savybių iškyla ir šviesūs bruožai: idealizmas, inteligencija, labdaringi darbai, liaudies švietimas, auklėjimo principų supratimas, tautinio susipratimo kibirkštėlės. Tų visų šviesių dvaro savumų atstovė yra mamatė. Tiesa, tokių „mamačių“ dvarininkų tarpe parodyta dar visai maža. Didelė dalis dar nemoka prasiveržti iš siauro smulkių ambicijų ratelio.

Liaudis parodyta tamsi, prietaringa, nesusipratusi. Švietimu niekas nesirūpina, išskyrus vieną kitą susipratusį dvarininką ar dvarininkę. Daugelis dvarininkų net priešingi liaudies švietimui. Kunigai, bent kaip čia atvaizduoti, taip pat nesirūpina švietimu. Mamatės lūpomis ir pavyzdžiu autorė iškelia būtiną reikalą *šviesti liaudį* ir rūpintis kaimo žmonių gerove.

Lietuvybės supratimas dvarininkuose labai neaiškus. Jie nesijaučia lenkais, bet nedrįsta prisipažinti susipratusiais lietuviais. Dar daugumoje vyrauja mickevičiškas principas — viena lenkų ir lietuvių tauta su lenkiška kultūra. Lietuviškos kultūros baimė ir yra ta siena, kuri net gerai lenkiškai nemokančius bajorus atskiria nuo liaudies. Tik maža saujelė iš kaimo kilusių inteligentų ir maža dalis dvarininkų (mamatė) neša tautinės sąmonės kibirkštis. Pati liaudis ir daugumas bajorijos yra sustingę konservatizme ir inertiškume.

Autorė, iš pašaukimo būdama pedagogė, *auklėjimo principą* iškelia į pirmą vietą. Mamatės pavyzdžiu parodo, ką gali

padaryti ūgdomasis sistemiškas veikimas. «Senojo dvaro» vaikų gražiam elgesiui gali pavydėti daugelis mūsų inteligentų šeimų. Net pakenkdama meninei tiesai, autorė kartais tiesiog «filosofiškai» (ne gyvu veiksmu) dėsto auklėjimo principus.

Negalima nepaminėti ir gyvo religingumo, gilaus misticizmo. Mamatė visa daro sub specie aeternitatis, ilgisi *antgamtinio gyvenimo*. Jai visad liūdnos šios žemės dainos. Tą amžinybės ilgesį ji mokėjo įdiegti ir savo vaikams.

II. Kompozicija ir stilius

1. — *Kompozicijos* atžvilgiu visa apysaka yra tik atskirų *fragmentų* junginys. Eina vaizdas po vaizdo, įvykis po įvykio be didesnio priežastingumo ir be glaudaus sąryšio. Tie vaizdai yra tiek vienas nuo kito nepriklausomi ir tarp savęs nesurišti, kad nieko nepasigestume ir nejaustume jokios spragos, jei vieną vaizdą nukeltume į kito vietą, arba jei pabaigą padėtume pradžioje.

Toks vaizdų palaidumas išaiškinamas aiškesnės *intrygos* nebuvimu. Jeigu atskiri vaizdai dar ir turi šiokią tokią intrygą ir linkimą į laipsnišką kilimą ir atomazgą, tai visa apysaka tokios intrygos tikrai neturi. Visai mums neaišku, kur autorė mus veda ir kur galės baigtis apysaka. Tokių fragmentiškų ir savaimingų vaizdų gali būti keliomis dešimtimis daugiau ir keliais mažiau — toks pakeitimas visai nepakeis kūrinio koncepcijos ir negadins vieningumo. Vienintelis jungiąs faktorius yra senasis dvaras ir tie patys svarbiausi veikėjai. O tam dvare gali būti įvykių daugiau ar mažiau. Ir atskiri vaizdai nevisada yra pilnai užbaigti.

Intrygos nebuvimas paverčia kūrinį *horizontališka* plokštuma. Šiuo atžvilgiu «Sename Dvare» labai panašus į Vaižganto «Pragiedrulius». Beveik niekur apysakoj nejaučiama pakilimo. Visi vaizdai eina vienas po kito, lyg kokioj beribėj lygumoj.

Tokia apysakos kompozicija, savaime aišku, nėra teigiamas dalykas. Toks palaidumas išblaško vaizdus, praskiedžia mintis, mažina meninę vertę ir silpnina estetinį jausmą. Galim gėrėtis gražiomis mintimis, gražiais siekimais, net atskiri vaizdai palieka neišdildomą įspūdį, bet bendras kūrinio vaizdas neduoda harmoningos visumos.

Iš bendros kompozicijos koncepcijos išrodo, kad ne autorė valdo medžiagą, bet *medžiaga valdo autorę*. Tarmiški pasakojimai ir dijalogai, lietuviškai lenkiškas žargonas — ne tik duoda tam tikrą koloritą, bet ir parodo, kiek daug rašytoja yra priklausoma nuo medžiagos.

2. — Net ir pats *stilius* yra artimai susijęs su vaizduojama medžiaga. Lengviausia pasakojimo forma yra *«aš» — forma*. Pirmojo asmens pasakojimo forma ir yra panaudota šiai apysakai. Vietomis Irutė pasakoja savo atsiminimus, vietomis leidžia mamatei rašyti savo dienoraštį.

Pasakojimas, vaizdavimas ir dijalogas pakaitomis tęsia veiksmo eigą. Iš šių komponentų apsčiausiai yra pasakojimo. Vaizduojama daugiausia tik gamta. Dijalogas, įterptas į pasakojimą, turi trejopą paskyrimą: jis arba tęsia veiksmo eigą, arba pagyvina vaizdą, arba reiškia kokią nors pažiūrą ar mintį. Dijalogas taip pat turi nemaža jumoro ir net ironijos. Pav., klebono žodžių dvigubas sakymas arba tariamų lenkų «lenkiškas» žargonas.

Pasakojimas daugiausia paprastas, natūralus, neišpuoštas. *Ornamentika* gausesnė tik aprašymuose, gamtos vaizduose ir savo sielos jausmų pasisakyme. *Gamtos jausmas ir lyriškas pasisakymas* yra glaudžiai tarp savęs susiję. Stiliaus atžvilgiu tai gražiausios apysakos vietos.

Štai *aprašymo* pavyzdys:

„Už miškų, už upių, tarp daubų ir kalvų stovi seno dvaro medinis rūmas. Ne aukštas, bet ilgas ir platus, su dideliu prieangiu, ant baltų stiebų rymančiu, pilnas meilių kampelių, jaukus ir šiltas, ištikimas visų mūsų džiaugsmų ir liūdesių savo prieglobstin priėmėjas. Prieš jį didelis, miegūstas tvenkinys paslaptingomis gelmėmis, vakarais mėnesio ir žvaigždžių auksinamas, ir įsigiedojęs, įsikvepėjęs, įsisvajojęs sodnas“ (5—6 psl.).

Lyrikos žymių randam jau ir šiame cituotam gamtos aprašyme. Bet tiesiog gyvas ir lyriškas yra šis gamtos vaizdas:

„Meilingai glaudžia sodnas prie plačios krūtinės tvenkinį ir rūmą — ištikimus savo draugus — ir šnibžda jiedviem kažkokias nepabaigiamas pasakas, kažkokias bylas slėpiningas, ilgas, amžinas godas. O tuodu klauso — tylūs ir susimąstę“ (6 psl.).

Savo grožiu prilygsta pirmiau cituotiems vaizdams ir šis lyriškas pasisakymas:

„Gražios dabar naktys, mėnesiena. Be galo mėgstu tokias naktis Mėgstu, atsisėdus ant prieangio laipsnių, žiūr ti į tvenkinį. Ilgas, ilgas aukso kelias tiesias tolybėn, begalėn. Ir eina tuo keliu mano siela. Meta šį trapų ir nepastovių formų pasaulį, tą nykstančių šešėlių pasaulį ir eina, amžinybės ištroškusi, ten, kur rožės nevysta ir nebaigia žydėti, kur vanagas nedrasko vieversėlio lizdo, kur perkūnas netrupina medžių nei širdžių...“ (149—150 psl.)

Nors apysakoj yra daug psichologinių spragų, daug kompozijos netobulumų ir horizontališko išsiblaškymo, bet švelnus lyriškumas, tyli gamtos meilė ir senojo dvaro, kur vaikščioja sena, gyva pasaka, maloni melancholija ir viliojanti šiluma mus užburia ir estetiškai nuteikia.

A. a.
stud. Petras Petkevičius

Jon. Mikulevičius

Kad niekados, jau niekad nesugrįžtum
ir pamestum jau visai tą kelią—...
Iš paskutinio velionies eilėraščio.

Paskutinį kartą velionį susitikau gegužės m. 3 d. Kaip visada, taip ir šį kartą pradedam kalbėtis intymiau:

— Ką ruoši, Petrai, Motinos dienai šiemet? — klausiu.

— Pinigų dabar neturiu, — sako. — Laišką parašysiu, o sekmadienį nueisiu išpažinties ir jos intencija komuniją priimsiu.

Nebesulaukė Petras tos dienos. Šeštadienį, gegužės m. 5 d., nuėjo į Nemuno ir Neries santaką maudytis ir jau nebesugrįžo: $10^1/_2$ val. garlaivio sukeltos bangos ir klastingi santakos sūkuriai nulėmė liūdną liūdno ir sunkaus jo gyvenimo galą.

Petras mirė visai jaunas. Jis gimė 1912 m. birželio pradžioj. Gimtinė — Vidauja, Šimkaičių valsčiuj, Raseinių apskrity. Abu tėvai žemaičiai: motina—skirsnemuniškė, tėvas—nuo Šimkaičių. Ūkininkai, tačiau neturtingi. Petrui daug, labai daug teko dirbti, besiekiant tikslo, kuris kaitino jo širdį, žadino jėgas.

Jau vaikystėj Petras parodė didelius gabumus suprasti ir atsiminti. Bene šešerių metų, motutės išmokytas, jau skaitė. Namie ir rašyti išmoko. Į pradžios mokyklą Stakiuose įstojo gana jau prasilavinęs, tad tiesiog į trečią skyrių. Mokytoją tas vaikas nustebino. Kada tik sutikdamas tėvą įkalbinėjo jis „sūnų ponu padaryti". Flegmatiškas tėvas sutiko, o jautri ir mylinti motina, nors ir labai gailėdamasi, iš visos širdies pritarė mokytojo planams. Vasarą kiek pasimokęs, Petras nuvažiavo 1926 m. į Raseinius ir išlaikė egzaminus į trečiąją gimnazijos klasę.

Prasidėjo Petrui sunkaus darbo ir dar sunkesnio vargo dienos. Neturtingi tėvai nedaug begalėjo savo Petriukui padėti. Užteko, kad jie, nuveždami berniuką į gimnaziją, impulsą jam davė veržtis mokslo keliu. O tai buvo jo kelias, nes ėjo jis, nepripažindamas jokių kliūčių: pats mokė ir mokėsi. O pelnas toks ten: septintojoj klasėj pasirodė džiovos pradžia. Motinos ir gydytojo rūpestingumas užkirto kelią džiovai toliau plėstis, o ir gyvenimo sąlygos, gal būt, kiek pagerėjo—1932 m. Petras gana sveikas išlaiko baigiamuosius egzaminus.

Kas dabar? Ar pusiaukelėj sustoti? Kišenėj—30 lt., krūtinėj—džiovos pavojus, o gyvenimo smūgiai gerokai jaunąjį entazijazmą jau aplaužę.

Nors Petrui gyvenimas jau vaidenos menkysta, tačiau griežtas proto protestas prieš tą intuityvinį balsą nulėmė jo kelionę į Kauną, kur ėmėsi studijuoti vokiečių ir prancūzų literaturą. Įstojo ir į «Šatrijos» meno draugiją. Čia su juo ir susipažinau. Jis man patiko: jis buvo iš tų žmonių, kurie pirmąkart susitikus mane patraukia. Susigyvenau arčiau. Ir man teko pažinti liūdną ir juodą jo pasaulėvaizdį, kuriamą jo pesimistiškojo «aš».

— Ar aš gyvenu! — jis sako. — Pats matai, stoviu už gyvenimo rato, o jame, žiūrėk, kaip verda, kaip ūžia gyvenimas. Kad tai galėtum jame pasinerti, užmiršdamas tą širdies nerimą, visa širdimi pagyventi mažaverte smulkmena, kaip ja gyvena ir džiaugiasi, žiūrėk, ten pakalnėj ta knibždanti minia.

—«Eilėraščiai» ir «Imago mortis» — antroji mano gyvenimo energija, — jis sakydavo. Juodas Kossu — Aleksandravičiaus pesimizmas jį jaudindavo iki sielos gelmių. Ir visi velionies eilėraščiai — aleksandravičiški: tai dvasių giminingumo pasėka.

Ne visada Petras toks buvo. Vaiką jį žinojo žmonės kaip gerą padaužą ir vaiką gyvą. Gyvumas atlydėjo jį ligi džiovos. Jis su dideliu malonumu prisimindavo sveiką ir linksmą savo vaikystės judrumą.

Pasiaukojusiam besimokančio jaunimo Vadovui
Kun. Kap. Kazimierui Zitkui
dėl sesutės mirties reiškiame nuoširdžią užuojautą

Prof. Pr. Dovydaitis,
Ag. Šidlauskaitė, O. Penkauskaitė, J. Senauskas
V. Maželis, Vl. Sližys, Pr. Butkus

A. a. Petras buvo veiklus. Gimnazijoj būdamas, sugebėjo surasti laiko ir vadovauti at-kų kuopai. Jo vadovaujama kuopa klestėjo. Universitete irgi aktyviai dalyvavo draugijos gyvenime. Tarp daugybės darbų sugebėjo ištaikinti vieną kitą valandėlę ir literatūros darbui. Rašė eilėraščius, vertė iš vokiečių ir prancūzų kalbos noveles. Paskutinį jo eilėraštį ir vieną recenziją randate šiame „At." numery.

Petras buvo be galo taikaus būdo, nors buvo status ir statumą mėgo. Veidmainių, prisimetėlių tiesiog nekentė. «Mano statumas iš tėvo, o jautrumas iš motinos».

Apie saviškius, ypač motiną, kalbėdavo su didžia meile. Savo motiną Petras laikė moters idealu.

Jis buvo namiškių mylimasis. Kartą motina, Petriukui sergant, nusišluosčiusi ašaras, priėjo prie jo nuraminti, paguosti. Bet žiūrėdama į išblyškusį sūnų, neištveria ir išsiveržia jos žodžiai:

— Petreli, jei mirtum tu, negyvenčiau ir aš.

Motina, Petrelis mirė, o tau dar reikia gyventi. Gyventi be tos paguodos ir paramos, kurios taip laukei iš mylimo Petrelio. Neverk, brangioji Motina: susitiksim Petrelį laimingesniam pasauly, kur jis mums jau nebekalbės apie liūdesį ir nerimą. Tai aš tikiu visa širdimi: ne šiandie, tai ryt išgirsim mielą jo balsą, kuris dar ir dabar skamba mūsų ausyse.

Netariu, Petrai, Tau sudie, o tik— ligi pasimatysim. Dabar meldžiam Viešpatį Tau amžino ramumo.

Nuliūdę ir Tavęs pasiilgę Tavo
Namiškiai, Draugai ir Prieteliai

Sportas

Plaukimas

(Veda P. Vaitonis)

Senovės graikai apie neišlavintą ir netobulą žmogų sakydavo: jis nemoka nei plaukti nei skaityti. Tokią didelę svarbą jie teikdavo plaukimui vertindami žmogų. Ir graikai didele dalimi buvo teisūs, nes taisyklingas plaukiojimas sveikatai stiprinti labai naudingas, tad ir plaukiojimą, kaip kūno formavimo ir jo sudėties gerinimo veiksnį, niekados užtektinai aukštai įvertinti negalime.

Kad plaukiojimas padeda higieniškiau užlaikyti kūną, tai suprantama savaime. Tačiau jis yra labai naudingas ir tuo, kad lavina grynai dvasines, gyvenime svarbias, ypatybes — drąsą, ryžtingumą ir valingumą. Pagaliau prieš visas kitas kūno lavinimo šakas jis turi dar vieną pliusą: tai yra jo pritaikomumas gyvenimui. Kas gerai moka plaukti ir nerti, tas yra apsisaugojęs nuo pavojaus prigerti. Taip pat jei esi pakankamai stiprus ir apsipažinęs su gelbėjimo taisyklėmis, gali padėti savo artimui, besigrumiančiam vandenyje su mirtimi.

Išmokti plaukti nėra sunku. Lengviausias būdas mokytis plaukti yra taip vadinamas „šunies plaukimas". Plaukiąs kniūbščias gulėdamas kojomis paprastai muša į vandenį, o rankomis delnais žemyn kasasi į priekį. Bet jei kam plaukimo judesiai dėl kokių nors priežasčių per sunku išmokti ir pasisavinti, pradžioje gali pasinaudoti pagelbinėmis priemonėmis, kaip guminiais oro pripildytais ratais arba paprastais meldų ryšulėliais. Jų pagelba greitas išmokimas plaukti yra visados garantuotas.

Kaip gražią ir įdomią vandens žaidimo pramogą rekomenduojame šokimą į vandenį. Lietuvoje retai kur tėra įtaisyti šokimo tilteliai, bet juos gali dalimi atstoti ir mūsų upių gražūs krantai ir pakrantėse augą medžiai.

Pastebėsime, kad šiame įdomiame ir naudingame sporte reikia būti atsargiems ir vengti perdėto išdykavimo, kuris lengvai gali baigtis nelaimingais atsitikimais.

Sporto žinios

Rygos Kauno krepšiasvydžio rungtynės

Balandžio 10 ir 11 d.d. Kaune įvyko tarpmiestinės Rygos ir Kauno rinktinių krepšiasvydžio rungtynės. Pirmąją dieną latviai laimėjo rezultatu 48:26. Šios dienos rungtynėse įdomiausia buvo tai, kad vienu momentu rezultatas buvo lygus 22:22, ir tik vėliau latviai susigriebė ir rezultatą padarė net 26:4! Antrąją dieną latviai, bijodamiesi vakar dienos eksperimentą pakartoti, užtikrintai laimėjo rungtynes rezultatu 51:23. Ypatingai geras buvo latvių komandos centro puolėjas Jurcinis, kuris ir įmetė daugiausia golų. Už Kauną žaidė: Gontis, Klimas, Brazauskas, Vaitkus, Heningas, St. Augulis, V. Augulis, Šodė ir Vaitonis.

Cross country bėgimas

Balandžio 22 d. įvyko senjorų, junjorų ir moterų cross country bėgimas. Senjorų bėgime pirmą vietą laimėjo Šimanas I, junjorų — Vietrinas ir moterų — Širvydaitė.

Pavasario stalo teniso turnyras

Balandžio 18 ir 20 d.d. įvykusiame pavasario stalo teniso turnyre vyrų grupėje pirmą vietą laimėjo Nikolskis. Moterų grupėje pirmą vietą vėl laimėjo Gurvičiūtė. Vyrų poromis pirmą vietą laimėjo Dzindziliauskas-Tėvelis puikaus Dzindziliausko žaidimo dėka. Moterų poromis pirmą vietą atiteko Gurvičaitei ir Zivaitei. Mišriomis poromis pirmą vietą laimėjo Dzindziliauskas - Moleraitė.

Kauno futbolo komandų turnyras.

Balandžio mėn. 21 ir 22 d.d. Kamuolio žaidimų sąjungos dešimtmečiui paminėti buvo suruoštas visų Kauno komandų žaibo turnyras. Aukštojoje lygoje žaidė keturios komandos: ŠŠ Kovas, LFLS, LGSF ir

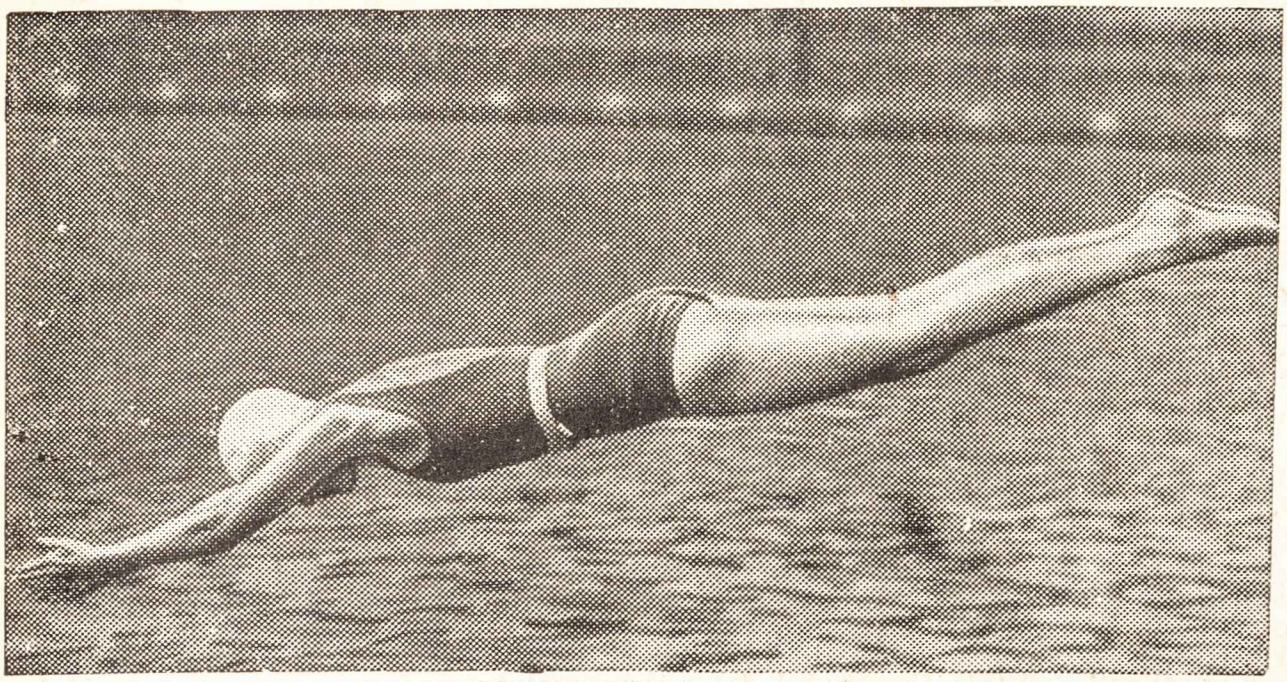

Nėrimas nuo neaukšto šokamojo tiltelio

MSK. Pirmoje poroje susitiko Kovas su LGSF-u. Naujasis ŠŠ Kovo puolimas pasirodė dar nepriaugęs mūsų aukštosios lygos žaidimui. LGSF buvo nežymioje persvaroje, bet geras Kovo gynimas visus pavojus likvidavo. Antram kėliny Kovui pasisekė iš aiškaus abzaito įmušti golą, kurį teisėjas užskaitė. Po to LGSF-o komanda pakrinka, ir Kovas įmuša ligi pabaigos dar du golu. Rungtynės baigiasi 4:1. Kovo naudai.

Antrosios rungtynės buvo tarp LFLS ir MSK, kurias tik laimės dėka laimėjo LFLS rezultatu 3:2.

Finalines rungtynes laimėjo ŠŠ Kovas prieš LFLS rezultatu 1:0. Dėl LFLS-so vartininko kaltės įmuštą golą Kovo stiprus gynimas neleido išlyginti ir rezultatą išlaikė, tuo laimėdamas laikinon savo nuosavybėn pereinamąją dovaną — didžiulį laikrodį.

A klasėje pirmą vietą laimėjo JSO, o B klasėje KSK Kultus.

Kaunas — Klaipėda 6:0 (3:0).

Gegužės mėn. 6 d. Kaune įvyko tarpmiestinės Kauno ir Klaipėdos rinktinių futbolo rungtynės Nors Klaipėda pastatė geriausius savo žaidėjus, tačiau jos rinktinė, lyginant su kauniške, pasirodė visai silpna ir pralaimėj dideliu rezultatu 6:0 (3:0).

S. Š. Kovas — Panevėžio Makabi 10:0 (5:0).

Balandžio 28 d. Kaune įvyko šios pirmosios mūsų futbolo pirmenybių rungtynės. Naujai priimta į aukštąją lygą Pan. Makabi pasirodė visai silpna ir, jei Kovo puolimas nors truputį geriau būtų žaidęs, būtų pralošusi dar didesniu ir skandališkesniu rezultatu.

LGSF — MSK 4:2 (2:0).

Balandžio 29 d. įvykusias tarp šių dviejų komandų pirmenybių rungtynes su didele persvara laimėjo LGSF, parodydama publikai aiškų savo pozicinio lošimo pranašumą.

Užsienio futbolas.

Austrija nugalėjo Vienoje Vengriją 5:2 ir Bulgariją 6:1.

Anglija nugalėjo Škotiją rezultatu 3:0

Olandija laimėjo prieš Belgiją 5:3.

Šachmatai

(Veda *P. Vaitonis)*

PARTIJŲ PRADŽIŲ ARBA DEBIUTŲ LOŠIMAS
(Pradžia 3—4 nr.).

Praeitame numeryje buvo duotas vienas karaliaus gambito varijantas, kur juodieji gina paimtąjį iš baltųjų pėstininką f4. Mums įdomu pasvarstyti, ar nebūtų daugiau teisinga baltųjų aukojamojo pėstininko neimti, stengiantis išnaudoti jų atidengtą karaliaus sparną. Aname varijante juodieji esti visą laiką spaudžiami ir užleidžia savo priešininkui pėsčių centrą kompensuodamies sau tik vienu pėstininku. Seniau kitaip lošimas nebuvo suprastas, kaip tik taip, kad vieni viską aukoja ir puola, o kiti, dažniausiai lošią juodaisiais, visas aukas priima ir ginasi. Tačiau 19-to šimtmečio meisteriai tokia lošimo logika paabejos ir, ieškodami naujų atsakymų iš juodųjų pusės į karaliaus gambitą, pirmiausia iškėlė šį: 1. e2—e4, e7—e5 2. f2—f4, d7—d5. Šio apsigynimo idėja yra siekimas patiems inicijatyvos. Baltieji ėjimu f2—f4 truputį atidengia savo karalių ir nesuteikia savo abiems rikiams galimumo pasiekti gerų pozicijų, kurias jie gautų sulošdami, sakysim, 2. d2—d4. Todėl juodieji ėjimu d7—d5 stengiasi pasiekti atvirą lošimą, kuriame yra svarbu greitesnis figūrų išvystymas ir pilnai pridengtas karalius. Aiškiai matyti, kad šiuo atžvilgiu juodieji teisūs, ir dėl to šis atsakymas į karaliaus gambitą pagal debiutų lošimo logiką yra visai pagrįstas. Prieš metus viešėjusio Kaune dr. Em. Laskerio manymu, šis juodųjų ėjimas, būtent, d7—d5, visai paneigiąs karaliaus gambito sėkmingą lošimą. Aišku, kad tai persmarkiai pasakyta. Šio varijanto yra du tęsiniai, kuriuose sunku pasakyti kuriai pusei suteikti pirmenybę. Pirmasis — 1. e2—e4, e7—e5 2. f2—f4, d7—d5 3. e4:d5, e5—e4: (Ne Vd8:d5, po ko baltieji sulošę Žb1—c3 turi aiškią persvarą). Antrasis — 1. e2—e4, e7—e5 2. f2—f4, d7—d5 3. Žg1—f3, d5:e4 4. Žf3:e5.

(Bus daugiau).

SPECIFIŠKIEJI ŠACHMATININKO GABUMAI
(Pradžia 3—4 nr.).

9. *Objektyvus mąstymo charakteris.*

Objektyvumo esmė glūdi šachmatų lošėjo realistiniame galvojime, kuris skirsis nuo poeto arba fantasto galvojimo. Šis realizmas ir objektyvumas yra sąlygojamas: 1. — būtino taisyklingumo visuos šachmatų figūrų santykiavimuos ir vaikščiojimuos, neleidžiančio nė jokio subjektyvaus savarankiškumo ir 2. — priešininko šachmatų armijos, kiekvieną kartą verčiančios

skaitytis dar ir su eile kitų ne nuo mūsų priklausančių pasikeitimų.

10. *Stipri „šachmatiška" atmintis.*

Tai yra gabumas lengvai prisiminti šachmatų partijų ėjimus ir šachmatų figūrų kombinacijas, gabumas visai nepriklausąs nuo bendrosios psichologinės atminties. Pavyzdžiais gali eiti lošimas nežiūrint į lentą ir prisiminimas loštų partijų.

11. *Sintetiška mąstymo ir vaizduotės jėga.*

Tai yra gabumas sujungti, nustatyti vieningumą, aprėpimas visko vienu mąstymo veiksmu. Šiame sintezės gabume glūdi šachmatininko taip vadinamasis „pozicinis jausmas".

12. *Kombinacinis gabumas.*

Tai yra vaizduotės jėga, kuri reiškiasi ne valingais minčių ir vaizdų apskaičiavimais, bet taisyklingais ir, be to, turtingais savo visokeriopumu apskaičiavimais, užtikrinančiais kiekvieną kartą išrinkti geriausia.

ŠACHMATŲ ŽINIOS

Mikėno Vaitonio matčas Lietuvos šachmatų pirmenybėms

Vaitoniui laimėjus Lietuvos meisterių šachmatų turnyre, kuriame dalyvavo ir Mikėnas, pirmą vietą, tarp jųdviejų surengtas matčas, kuris turi išspręsti kam turi priklausyti Lietuvos šachmatų meisterio titulas. Jau buvo suloštos šešios partijos. Pirmojoje partijoje Vaitonis negyvoje remizinėje padėtyje pakišo bokštą ir turėjo pasiduoti. Antrąją partiją taip pat pralaimėjo, o trečiąją ir šeštąją išlošė. Penktoji baigta lygiomis, o ketvirtoji dar nepabaigta. Matčą skaitysis laimėjęs tas, kuris pirmas pasieks šešis laimėjimus. Partijos, baigtos lygiomis, neskaitomos.

Alechino Bogoliubovo matčas pasaulio šachmatų pirmenybėms

Vokietijoje dabar vyksta pasaulio šachmatų meisterio titului įgyti matčas tarp dabartinio pasaulio meisterio Alechino ir jo pretendento Bogoliubovo. Pasaulio meisteriu liks tas, kuris pirmas išloš šešias partijas. Remizai taip pat neskaitomi. Dabartinė matčo padėtis tokia: Alechinas išlošė 3, Bogoliubovas išlošė 1 ir 6 baigėsi lygiomis.

Šachmatų naujiena — lošimas gyvomis figūromis.

Gegužės 6 d. 16 val. „Makabi" aikštėje Lietuvos meisterių turnyro nugalėtojas P. Vaitonis su Lietuvos eksmeisteriu Z. Machtu sulošė šachmatų partiją gyvomis figūromis. Ėjimų pertraukose grojo orkestras. Figūros buvo aprengtos specijaliai pagamintais kostiumais. Partija pabaigta remizu.

Praeito numerio uždavinio sprendimas.

Mūsų praeit. numer. uždavinio sprendimas yra komiško pobūdžio ir yra sprendžiamas taip: Kf1—e1, Kh3—h4. Ke1—d1, Kh4—h3. Kd1—c1, Kh3—h4. Kc1—b1, Kh4—h3. Kb1—a1, Kh3—h4. Ka1—a2, Kh4—h3, Ka2—b1! (Čia išlošimo paslaptis!) Kh3—h4. Kb1—c1, Kh4—h3. Kc1—d1, Kh3—h4. Kd1—e1, Kh4—h3. Ke1—f1. Juodieji dabar negali lošti Kh3—h4, nes sektų Kf1—g2 ir po juodųjų Kh4—h5 Kg2:h2 ir Rh1—g2—f1:d3 ir t.t Už tai juodieji sulošia, sakysim, a7—a6. Tada bal-

Apžvalga

ŽODIS KITAS APIE KONKURSO NOVELES

Konkurse dalyvavo 13 berniukų ir 2 mergaitės Pirmoji vieta atiteko mergaitei, antroji berniukui, o trečiąją drg. P. Jonaitytės novelę Redakcija taip pat pasiryžus išspausdinti. Taigi tai labai įdomūs faktai.

Novelės medžiaga. Ji reikėjo imti iš moksleivių gyvenimo. Tačiau atsirado vienas, kurs novelėj susidomėjo motinos meile, kitas — vaikais, o trečias veiksmo dalį nukelia į kunigų ir vienuolių luomą. Medžiaga turėj būti tikra: jei neįvykę faktai, tai mokinių gyvenimo sąlygose galį įvykti. Ši sąlyga puikiai išlaikyta: noveles skaitydamas prieš akis turi ryškų mūsų moksleivio veidą.

Nevelės idėjos. Redakcija šiuo atžvilgiu paliko visišką jaunam kūrėjui laisvę. Kas gi domina mūsų moksleivį? a. — meilė (5 nov.); b. — draugiškumas (5 nov.); c. — pareigos jausmas (3 nov.); d — motinos meilė (1). Vienoj novelėj, į kurią sudėta kuo ne visas mokyklos gyvenimas, vis dėlto, kad ir sunkiai, išskyriau poeto ir moksleivio problemą (a lá poeto ir kunigo).

a. — srities novelėse matai jaunuolį kenčiantį ir „išsivaduojantį". Kenčia jis meilės pavergtas, meilės, kurią jis laiko nuodėme. Vienas novelistas atvirai klausia: idealas ar meilė? Instinktyviai, o greičiau kieno nors sugestijonuotas, meilė sviedžiama ir pasirenkama idealas: ir naivu, ir juokinga.

Tai tik parodo, kokį iškraipytą gyvenimo vaizdą mokykla perteikia jaunuoliui. Aš bent manau, kad kilniai mylėti kilnu yra. Tačiau faktas lieka faktu, kad moksleiviui meilė — nuodėminga kliūtis į idealą. Tad iš jos reikią išsigydyti. Ir moksleivis klaidžioja priemonėse ir abejonėse, pats nesižinodamas, į kokį painų labirintą jis pakliuvęs, kai čia viskas paprasta ir elementaru. Na, bet gal tas paslaptingumas reikalingas „išgyvenimams", kad būtų iš ko kurti. Gal... Bet vis dėlto auklėjimas, rodos, čia bus nevisai tvarkoj.

Beveik visi iš meilės ligos gydosi dvasinėm pratybom (panašu į velnio

---

tieji vėl keliauja į kitą pusę ir vėl pastato juoduosius į taip vadinamą „cvangcūgo" padėtį ir taip jie vaikščioja, kol juodieji užbaigia savo pėstininkų ėjimus. Po to juodieji turi pralošti pėstininką h2 ir yra priversti pasiduoti.

S. Loido (žinomo uždavinių kompozitoriaus) uždavinys.

Arabų išmintis.

Yra lošėjų, lošiančių silpnai ir nežinančių, kad jie silpnai lošia: tai nevykėliai — venk jų! Yra lošėjų, lošiančių silpnai ir žinančių, kad jie silpnai lošia: tai pasmerktieji — padėk jiems! Yra lošėjų, lošiančių gerai ir nežinančių, kad jie gerai lošia: tai kuklieji — gerbk juos! Yra lošėjų lošiančių gerai ir žinančių, kad jie gerai lošia: tai šachmatų gudročiai — sek juos!

2. S. Loido uždavinys

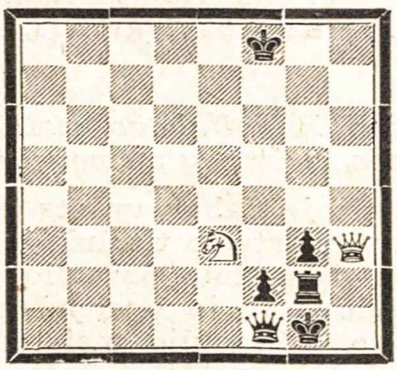

Baltieji pradeda ir duoda matą per du ėjimu.

Vyt. D. U-to At-kų S-gos choras koncertavęs Rygoj.

varymą šalin), o vienas išsiuntė savo herojų iš mokyklos suolo į kaimo vargą, iš kurio grįžęs atgal į suolą, nebesidairo į Stasę, o atsidėjęs klauso pamokos. Šis eksperimentas, reikia sakyti, labai vykęs, nes gyvenimą stebėti ir jo vargais gyventi reiškia save užmiršti. Gaila tik, kad šios novelės medžiaga prastai apiforminta.

b. srities novelėse rodomas „nusikaltimas ir bausmė". Buvo geras draugas ir piktų draugų. Anas sutapo su šiais, jau visai sugedusiais ir sąžinės nustojusiais, ir pats nusikalto, pelnydamas bausmę.

c. srities visos trys novelės entuzijastiškos: įvykdyti pareigą — laimingu tapti. Ši išvada jaučiama ir drg. Bujokaitės novelėj.

Išpildymas. Nefilosofuodami kūrybą galėtumėm pavadinti menišku medžiagos formavimu kuriai nors idėjai išreikšti. Kaip suformuota medžiaga mūsų novelėse? Įdomu, kad novelėse, kuriose idėja neaiški, ten ir medžiagos labai daug ir labai palaidos: tai tiesiog visas gyvenimas „mokyklos konturuos". Medžiagos dėstymas horizontalinėj plokštumoj, tiesa, gana įvairus, jis pastato prieš mus mokyklos faktus, tačiau neatskleidžia jų prasmės, jų simbolikos. Tai žalias gyvenimo pavaizdavimas, neatrenkant iš jo charakteringųjų faktų. Vadinas, tai tik faktų rankiojimas ir jų pabėrimas.

Kitose novelėse esama „įvykio", kuriuo novelė paprastai pradedama, kuris paprastai yra impulsas visai eilei faktų, rodos, tik tam vykstančių, kad skaitytojas prieitų galutinę išvadą. (Drg. Bujokaitės novelėj). Tačiau jei skaitant noris paklausti, kam, sakysim, mylint reikia išsižadėt idealo, — kitaip sakant, jei tarp faktų nėra pareinamybės nei priežastingumo, — reiškia, išpildyme yra žymių spragų, neįtikėtinumų. Arba vėl: buvo moksleivis, įsimylėjo, tatai jį labai viliojo, paskui — brūkšnys, o po brūkšnio — jis jau kunigas, o ana vienuolė. Kodėl? Staigūs peršokimai, nepriruošimas skaitytojo psichologiškai yra didelis dailiojoj literatūroj defektas.

O kaip, sakysim, draugės Bujokaitės novelėj? Būtautas su draugais neišsprendžia uždavinio. Žinom, kad tokiais atvejais mokiniai išdrįsta net į mokytojų kambarį įsibrauti, taisinėti ir t. t. Tad ši novelistė sudaro sąlygas ir Būtautui savąjį sąsiuvinį išsitaisyti. Bet mes žinome, kad jis „ne toks, kaip kiti", tai jis ir čia kitaip pasielgs. Neapsirinkam: pareigos jausmas nugalėjo. O šiam charakteriui išryškinti ji duoda kontra charakterį — širdimi bailį, žodžiais drąsuolį, kurs atsidėjęs sąsiuvinius remontuoja... Bet už tat koks kilnus ir kvapus Būtauto džiaugsmas pavasario karklams kvepiant... Novelė tikrai graži.

Drg. P. Jonaitytė gražių rezultatų pasiekia kontrastais. Bet skaitydami patys rasite. Ypač puikūs jos dijalogai, kurių, gaila, ne tiek daug.

Novelės konkurso rezultatais esu patenkintas. Jie parodė, kad mokyklos suole auga daug gerų jėgų. Net tų, kurie nesugeba pasirinkti idėjos ir ją atitinkančios medžiagos iš gyvenimo išgriebti, plunksna mikli ir išlavinta. Literatūrinių analfabetų beveik nebuvo. Tačiau visiems reikia daug daug darbo.

Jon. Mikulevičius.

Vyt. D. Un-to Stud. At-kų S-gos choro koncertas Rygoje.

Balandžio 29 d. — gegužės 1 d. Rygoje įvyko SELL (Suomijos, Estijos, Latvijos ir Lietuvos studentų) konferencija. Į ją iš Kauno buvo išvažiavę 161 stud., iš jų 80 at-kų, su sąjungos pirm. Valukoniu ir choro dirigentu Makačinu priekyje. At-kai revizitavo tautinę Rygos studentų draugiją „Vienotnes Vienkopa". Bal. 29 d. konservatorijos salėj įvyko stud. at-kų choro koncertas.

Koncertu susidomėjimas buvo didžiausias. Visi bilietai buvo išgraibstyti iš anksto. Publika — rinktinė. Visa spauda chorą įvertino labai gerai. Čia dedame dviejų didžiausių Rygos laikraščių įvertinimus.

„Jaunakas Zinas", apibūdinęs lietuvių muziką ir koncerto repertuaro dainas, apie chorą taip rašo:

„Ant. Makačino vedamo choro sąskambiai tiršti ir nedirbtiniai. Choro balsai geri, disciplinuoti (sopranai gerai paima aukštąjį „b"). Pradžioje vyrų intonacija (vyrų balsai) nevisai drąsi, bet tie netikslumai pereinamojo pobūdžio. Dirigento gestas ryškus ir paprastas. Jis išraiškoje nėra ieškojęs ypatingos plonybės nei niuansuose, nei tempuose, tačiau perdėm pastebimas darbo rimtumas ir rezultate gražus išpildytų darbų vaizdas. Gale choras sudainavo gražia latviška tarena Kalninio „Titanu cilts".

Kaip solistė p-lė Dagelytė pasirodė su maloniu lyrišku balsu.

Svečiai turėjo didelį pasisekimą ir turėjo daugelį dainų pakartoti

(—) Jekabs Poruks."

„Segodnia":

„Lietuviams pažinti vietos lietuvių kolonijos kultūrinių organizacijų rūpesčiu, iš dalies ir viešėjusių pas mus lietuvių artistų bei chorų, pasiekta daug. Gruodžio, Šimkaus, Naujalio, Sasnausko, Brazio, Žilevičiaus, Tallat - Kelpšos vardai — mums jau nebe tušti žodžiai. Bet su lietuvių choro menu mes galėsim pasižinti tik priepuoliais, atsitiktinai. Dėl to stud. Ateitininkų Sąjungos choro (V. D. Universiteto) atvykimas buvo mums nemenkos svarbos įvykis.

Choras, vedamas A. Makačino, patenkina labai aukštus reikalavimus.

Pavyzdinga disciplina, dvasios pakilimas, tikslus sekimas visų dirigento „įsakymų", ritmiškas lankstumas, įtaigingas skambumas (prie to — forte be mažiausio šiurkštumo) — visa tatai daro chorą vieną iš geriausių, kokie kada aplankė Rygą.

Ne mūsų chorų pavyzdžiu — stipri ir tikra tenorų grupė. Ryškus, šiltas moteriškųjų balsų tembras geriau kaip nė nereikia susilieja su tirštu minkštų bosų tonu.

Programoje buvo anksčiau suminėtųjų autorių kūriniai, tarp jų — jau ir pas mus populiarus Sasnausko „Karvelėlis", kur solo partiją dainavo V. Dagelytė, Choras padarė galantišką gestą ir latvių muzikos atžvilgiu, paėmęs programon Kalninio „Titanų kiltį".

Vakaro solistas, kompozitorius ir pijanistas A. Račiūnas, paskambino dvi dali (allegro ir scherzo) savo

Knygos

Gražina Tulauskaitė. PAKLYDĘ ŽODŽIAI. Lyrika. „Sakalo" leidinys. Kaune, 1934 m. 62 psl. Kaina 2 lt.

Didoko formato, tamsiai rudais („tabakavos" spalvos) viršeliais knyga, o viršelyje žaliom raidėm — "Paklydę Žodžiai". Kažkas simboliško tuose žodžiuose ir tose spalvose (žalia — pavasaris, ruda — ruduo).

Tikrai, tiedu žaliai parašyti žodžiai tamsiai rudame fone — tai lyg atklydęs iš praeities trumputis atsiminimas apie vasarą, apie pavasarį, kai tuo tarpu jau ruduo; tai lyg simbolis ankstyvo, per greit atėjusio pavasario. —

Šį rudenišką vakarą
mano širdy pavasaris.
(„Širdies pavasaris" 50 ps.)

Arba —

Aš jau pavasariu nualpus,
nors žemėj ruduo da.
(„Rudenio barimuos" 44 p.)

Skaitai nuo A iki Ž (taip pačios autorės suskirstyta). Ir ką gi — pasirodo, to pavasario čia tikrai maža, o ir tas pats paskęsta liūdnoj, rudeniškoj melancholijoj, kaip tiedu žali žodžiai niūriame viršelio fone. Ir tas pavasaris poetei toks negeras, šykštus —

Šįmet jau toks šykštus pavasaris:
takus man geltonais žiedais nusėjo!
(„Geltonas pavasaris" 13 p.)

Poetė pavasariui taip pat šykštoka. Vos keletas eilėraščių dvelkia giedresnė, pavasariška nuotaika („Saulės juokas" 45 psl., „Pasakų kraštuos' 38 psl. ir dar gal vienas kitas).

Šiaipjau viso rinkinio nuotaika — perdėm liūdna, rudeniška, pilna melancholiško susimąstymo. Perskaitęs norom nenorom susidarai pačios poetės vaizdą — liūdna, susimąsčiusi, ir akys (ašarotos!) pilnos melancholijos. Pasirodo, gautas įspūdis apie poetę bent pusėtinai tikras. —

Dabar tokia liūdna esu
ir tokia nusiminusi.
(„Tuščiuose atsiminimuose" 54)

Turiu tik liūdinčias akis
ir širdį gedulu apjuostą.
(„Temstant' 53 psl.)

Iš tikrųjų, labai jau graudi ir verksminga ta Gražina Tulauskaitė. Ji taip daug verkia, tikriau pasakius, ašaroja. —

Pilna širdis priėjo ašarų.
(„Juoda procesija" 19)

Tur būt, kol visą žemę
jau ašaromis suvilgysiu.
(„Diena iš gintaro" 12 ps.)

Aš taip verkiau: kad mirė meilė.".
(„Klūpanti meilė" 23 ps.)

Nors ir nekartą rudeniu siela
pravirko.
„Išpažintis" 17 psl.).

Tačiau tas verksmas mus kažkodėl nelabai įtikina. Tai kažkoks dirbtinis verksmas, kaip filme, kaip nuo ašarinės bombos. Atrodo, kad poetei byra ašaros, o ji vis dėlto neverkia.

Kad poetė pati daug verkia, tai mus nelabai stebina — juk moteris, o moterims verkti įprasta. Bet ji ne tik pati verkia — ji dar daug ką savo eilėse virkdo. Daug dalykų jos eilėse verkiančių. —

---

sonatos ir pjesę, vardu „Klajūnas" Autorius turi solidžią rašymo techniką (nuosaikiai modernistinėj dvasioj), jo harmonijos jausmas aštrus, daug savotiškumo kūrime ir apdirbime, nors pilnaty kartais ir jaučiama kiek nelygumų.

P. Račiūnas susilaukė jaukaus pasisekimo, taip pat, kaip ir choras su savo delikatišku, kultūringu dirigentu. Koncertą aplankė Lat. Universiteto profesoriai su rektorium prof. Auskapu priešaky, ir daugybė studentų. Salė buvo pilnutėlė.

V. Jurevič."

Iš tolo eina mano dienos liūdnos
ir verkiančios beveik.
(„Išplėštas sapnas“ 18 p.)

Žvaigždė visą naktį verkė.
(„Nuskendusi žvaigždė“ 37)p.

Verkia vakaras už lango.
(„Sutemų kasnykais“ 49 ps.)

Kur už mus meldžiasi klevai
Su ašaroms akyse.
(„Klevų malda“ 21 p.)

Taigi pernelyg gausu visur to verksmo ir tų ašarų. Visas rinkinys (išskiriant vos keletą eilėraščių) — tai ištisa „verkianti novelė“, kurios žodžiai „verkia visi perdėm“, kuriai „ašaros ritos raidėm“ („Verkianti novelė“ 57 psl.).

Gerai, sutikim, kad poetė verkia tikrai iš širdies, kad jos verksmas gilus, nedirbtinis. Tad kas gi ją verčia liūdėti ir verkti? — Ogi va, šit kas. — Buvo kadaise pavasaris (tai jau senokai, nes nuo to laiko „penktoji vasara saulutę jau rita sodo takeliu. „Baltajai tylumai“ 9 p.).

Juodos akys skendo
mėlynųjų marėse:
susitikusios dvi širdys
kas link laimės tarėsi.
(„Šypsena lelijose“ 52 p.)

Be to, dar „mylimasis žieduose rausvą meilę rinko“. Vadinas, buvo meilė, buvo laimė. Bet tai neilgai truko. Atėjo paskutinis pasimatymas toks skaudus:

Tada man rodėsi, kad vidūdienį
saulę nuo dangaus kas atima.
Tą juodą vakarą jaučiau,
kad žemę iš po kojų kažkas atima.
(„Paskutinis pasimatymas“ 40 psl.)

Ir „meilė pabėgo geležinkeliu“, o laimė „taip skubiai išskrido, iš kur nesugrįžtama“. Šitas motyvas, būtent, trumpai tetrukusi meilė, yra, galima sakyti, Gražinos Tulauskaitės kūrybos leitmotyvas. Iš šio išplaukia kitas — „nunuodytos laimės“ motyvas. Šiedu motyvai skamba veik visuose eilėraščiuose.

Formaliniu atžvilgiu eilėraščiai paprasti, be jokių įmantrumų. Eilėraščiai gana trumpi (ilgiausias — keturių posmų, o šiaip daugiausia trijų ir net dviejų). Posmai — ketureiliai, rimas kryžminis (abab). Kai kur tik dvi posmo eilutės surimuotos. Rimai, palyginti, ne labai turtingi, neįvairūs; dažnai pasitenkinama ir nevisai vykusiais asonansais (pavasaris — ar jis, niekad — palieka ir pan.). Ritmas, nors vienur kitur „sušlubuoja“, bet šiaipjau beveik visur išlaikytas ir atitinkąs eilėraščių nuotaiką — lėtas, monotoniškas.

Šiaipjau meniniu atžvilgiu rinkinys — įdomus, originalus. Nors tai pirmasis autorės rinkinys, debiutas, taip sakant, bet tokių debiutantiškų trūkumų, kaip dažnai pasitaiko su pirmą kartą pasirodančiais poetais, čia nėra. Autorė pasirodė su aiškiu, susiformavusiu, kaip sakoma, poetiniu veidu. Apskritai, „Pakl. Žodžiai“ yra vienas stipresniųjų ir vertingesniųjų rinkinių mūsų jaunojoj lyrikoj. *Pet. Petkevičius*†

Stepas Zobarskas, GERASIS AITVARAS. Šviet. Ministerijos pripažinta tinkama visų mokyklų knygynams. Su 4 dail. *L. Truikio* iliustracijomis. Išleido „Spaudos Fondas“. Kaunas, 1934 m. 75 psl. Kaina nepažymėta.

Stepo Zobarsko vardas skaitančiajai visuomenei jau pažįstamas iš perijodinės spaudos. Jaunasis rašytojas šiemet visuomenei pasirodė su simpatingu šešių apsakymėlių rinkiniu „Geruoju aitvaru“.

Pirmuosiuose penkiuose apsakymėliuose jaunasis beletristas, panaudodamas drąsaus pasiaukojimo motyvą, sukuria tikrai įdomius ir vertingus, jaunuomenę paskatinančius vaizdelius.

Kudlius išgelbsti savo poną, medžiotoją Povilą, bet užtat pats žūva („Paskutinė Kudliaus medžioklė“. 7 puslapiai).

Kažkas („aš“) išgelbsti iš pavasario ledais ūžančios upės jauną merginą Nataliją, bet pats vos nežūva ir serga ilgiau už ją pačią. Ši ligoniui atneša „verbų ir pataisų vainikais apvainikuotą margučių kraitelę, kurios lankas perjuostas puikaus audimo juosta“. Tai didelis ligoniui

džiaugsmas, kaip „gerojo aitvaro“ dovana („Gerasis aitvaras“ 9 psl.).

Čerškiukas susigauna kiškį ir be galo jį pamilsta. Tačiau išgirdęs, kad tėvai ruošiasi jį pjauti, paleidžia į laisvę, nors labai jo gailis ir norėtų jį susigauti ir jau niekad nebepaleisti Tačiau kiškio nė kvapo. („Belaisvis“ 9 psl.)

Valentinas, gal gimnazistas, gelbsti iš degančių namų kažkokios moters vaikučius, bet nuo gaisro pats nukenčia ir apserga džiova. („Upė dainuoja“ 9 psl.)

Neturtingas berniukas eina į pono sodą lizduose paieškoti sergančiai motinai jaunų paukštyčių, kad turėtų ko pavalgyti, nebijodamas nei lietaus, nei dūkstančios vėtros, pagaliau nei paties pono („Paukščių žudikas“ 9 psl.)

Tiems įvykiams duotas fonas labai įvairus ir turtingas: melancholiška rudens diena, pavasario palaidinys, puiki vasaros diena su bręstančių javų laukais, pavasario kaitroj dainuojantis Nemunas, vėtros ir lietaus plakamas sodas. Jau vien dėl puikaus peizažo turėtumėm apsakymėlius įvertinti teigiamai.

Patys įvykiai su pačiu fonu organiškai suaugę, neatskiriamai. Liūdnas ruduo — liūdna Povilo medžioklė, lūkesingai dainuoja pavasario upė — taip liūdnai švilpia Valentino skudučiai, siaučia vėtra — berniukas taip pat neramus, nes jį apkaltino paukščių žudiku, jis paukštelius myli ir t.t.

Kiek iš viso rinkinėlio išsiskiria padavimas apie Ilgaragio ežerą. Vaizdų ir čia esama labai gražių, tačiau visam pasakojime junti didelių nelygumų, nenuosakumų, sunku tikėti, kad piemenė Rūtelė per visą mėnesį būtų tik sykį bulių jo vardu pavadinus. (Pagaliau juk ne bulių vardu reikėjo pavadinti, o ežerą).

Apskritai, rinkinėlis vykęs ir mokyklų knygynams tikrai tinka.

Jon. Mikulevičius

Jonas Kossu - Aleksandravičius, IMAGO MORTIS. Antroji lirikos knyga. Kaunas, 1934 m. 48 psl. Kaina 2 lt.

Koks brangus yra žmogui šis laikinas gyvenimas! O koks šiurpulingas — mirties paveikslas. Bet poetas į jį, į mirties paveikslą, žiūri kaip į paslaptingą galią, kuri verčia dar labiau pamilti gyvenimą. Baisus mirties „klapsėjimas“ —

— Tu, žmogau, iš žemės dulkių kilęs,
Žemės dulke tapsi. (32 psl.)

Šalta mirtis. Šaltas žemės glėbis, bet žemė kiekvienam jį išties. Ir todėl mes turime dar labiau pamilti gyvenimą. Ir gal todėl mums poetas rodo barškančios kaulais ir dalgiu žvangančios mirties paveikslą.

Bet ir gyvenimas — nuobodus ir sunkus. Ir didelis. Ir toks gražus. Ir kaip jo, gyvenimo, netroškumei, ir kaip juo nedžiaugtumeis, ir kaip jo nesinorėtų, kaip galima daugiau, nežiūrint to, kad jis ir prislėgia ir nuplėšia ir taip nuvargina. Kaip — jei „gyvenimas toks didelis, malonus ir gražus!..“

Graudūs J. Kossu-Aleksandravičiaus eilėraščiai. Iš jų nuolat trykšta skausmas, bet ir kraujas verda jo eilėraščiuose. Ir todėl J. Kossu-Aleksandravičiaus eilėraščiai labai gražūs, — spindi kaip Vaižganto deimančiukai ir vilioja kaip Asyžiečio meilė. Liūdna beskaitant juos, bet labai gera, — matai gyvą žmogų, girdi jo sielvartą ir nerimą, jauti jo nuovargį ir juokies poeto nuoširdumu. Štai, jis prašo skaisčią šviesiaplaukę, mėlynų akių mergaitę, kad juo, kaip poetu, patikėtų, kad patikėtų jo žodžiams, kuriems „kažin kodėl niekas netiki“ ir, kai jau jinai patiki, poetas tokiu kūdikiškumu pasisako —

Kvailut, aš tik pasijuokiau, o tu ir patikėjai (38 p.).

Neįvairus poeto sielvarto pasaulis, bet mielas, vaikiškas ir šypsantis. —

Čia saulė šypsosi, čia mėnuo,
Čia gėlės rausvos ir geltonos! (19)

Apima poetą ne vien tik sielvartas ir nuovargis, bet ir netikėjimas visa kuo. Širdis pailsus, nes ir saulė leidžiasi balta, pailsusi. Žvilgsnis — stiklinis. Sąnariai — sustingę Pats gi — bedvasis, išvargęs, pasenęs. Sunku tikėti į laimę.

Ateitis — miražai ir tyrai smėlėti,
Praeityje — tuščia, abejinga, šalta.
(25 psl.)

Konkursai

Atostogoms draugams duosime du konkursiniu darbu:

1. *Kas geriausiai aprašys kurią nors Eucharistinio Kongreso dalį ar kurį nors momentą?*

Aprašymėlis ne ilgesnis kaip $1^1/_2$ popieros lakšto, literatūrinė forma pasirenkama pagal norą — nors ir eilėraščio, nesvarbu

Geriausiu bus skaitomas tas darbas, kuriame bus a. gausiausia reikšmingų detalių, b. įspūdis tikras, natūralus, ne sugalvotas, c. kalba sklandi ir taisyklinga.

2 konkursinis darbas — tikras siurpryzas, bet jį išgirsite tik kitame nr.

Kaip praleisime atostogas?

Iš gautųjų šia tema darbų išskyrėm $2^1/_2$ planų. Jie rodo, kad moksleiviuose įsivyravo sveika darbingumo, visuomenės reikalų ir savo pareigų supratimo bei tėvynės meilės dvasia.

I.

— Na, kad tave bala kur, — pagalvojau perskaitęs „Ateities“ 4 nr., — ir sugalvok man tokį netikėtą klausimą!

Lygiai taip, kaip klasėj:

— Ar Ad. Mickevičius prigėrė? — staigiai užklausė literatūros mokytojas.

— Pasikorė! — atšovė nė nesumirksėjęs nelaimingasis draugas.

Aišku, žurnale susirangė dar vienas dvejetukas...

Tai tokie vaisiai netikėtų klausimų, o dar dažniau neapgalvotų atsakymų!

Taigi, brangieji, kad žinotumėt, turėjau apsisvarstyt.

Pagaliau, po didelių apsvarstymų, gavęs iš draugų net svajotojo, o dar blogiau, nusivylėlio dėl meilės, titulą, nutariau:

1. tą pačią dieną, kada parvažiuosiu, įsteigti (sic!) — *toliau malonėkit neskaityti!* — savame pilve — *dabar vėl galit!* — pieno perdirbimo punktą.

P. S. Pieninės įsteigimo dieną pieno galima bus apdirbti dvigubai daugiau. Margosioms ir žalosioms įsidėmėtina!

Šitokį nutarimą mano širdy padiktavo šūkis:

„Sumaistinkim ir supienocentrinkim Lietuvą mūsų!“

2. Slinks gražios, saulėtos birželio dienos. Kas vakarą teks plauti apdulkėjusį corpus ežere, upėj, ar kur kitur, na, kad ir baloj! (Nesiraukykit, gerbiamieji, iš bėdos galima!) Praeis šv. Jono naktis, ateis šv. Petras ir šv. Povilas. Kaune prasidės I-sis tautinis eucharistinis kongresas. Trauksime visi! Mat, pernai Panevėžy labai patiko.

3. Iš kongreso tiesiai į Lietuvos pajūrį kartu su kokia nors ekskursija. Kai tik liepos antra, po Kongreso, ir važiuojam... Koks nors „Kęstutis“ pukš, pukš Nemunu... Pravažiuodami pro Tilžę, kopose hakenkreuzininkams „Heil Navakas!“ sušunkame. Tedūksta vokiečiai, Klaipėdos vis tiek neduosime.

Beje, reiks įsidėti „Johann Faber“ 2 Nr. pieštuką, bloknotą, na, ir befiksuosiu įspūdžius ir kitokius „dūšios“ krustelėjimus. Be to, reiks pagalvoti, dar ir labai pagalvoti, kaip reiks tų „akučių“ išvengti... Neduok Tu Pone Dieve, jei tos mėly-

---

Pats klausimas skaitytojui jau teikia paguodos, patys žodžiai jau yra paunksmė. Per naivu būtų bijotis J. Kossu-Aleksandravičiaus pesimizmo. Perdaug jo eilėraščiai spindi, kad galima būtų juos pavadinti nesveiku pesimizmu.

O vis dėlto noretųsi, kad Kossu pasaulis būtų įvairesnis, kad jo gyvenimas būtų ir malonesnis ir gražesnis. Gražūs eilėraščiai, bet — kaip saulės auksu nulietos ežero bangos. Ir Brazdžionis liūdnas, bet savo prastais žodžiais jis pasiekia gelmes. Be to, Brazdžionio kūrybos horizontai platesni.

Imago mortis — paveikslas, kurs spindi ir vilioja, bet ne Brazdžionio žvaigždė, kuri krisdama perveria žmogaus širdį. *M. Link.*

nos akutės į dūšią įsikraustys! Ir man vargo, ir ponams redaktoriams gyvas „klapatas" su eilėraščiais apie akis, žibutes, gegužę... vargas, sakau, nesijuokit!

4. Iš kelionės sugrįšiu namo. Kurgi dėsies negrįžęs?! Ką tada veiksiu? Nieko nebežinau. Atsimenu, laukuos palinks geltonos varpos, rankoj sušvytuos dalgis, ir... valio, raluži!..

Ir sveika, ir gera, ir naudinga!

P. S. Autorius pasilieka teisę tvarkytis atostogas taip, kaip norės, nors ir nesutinkamai su šia programa.

Su pagarba

Jūsų *Tytgyvytygaila* iš Rokiškio.

II.

1. Dalyvausime Eucharistiniame Lietuvos Kongrese.

2. Dalyvausime kokioj nors ekskursijoje, jei tokią kas nors suruoš.

3. Apkeliausime, mažiausia, nors savo apskritį susipažinti su įžymesnėmis vietomis, gyventojais.

4. Būdami namie padėsime: a) katališkajam jaunimui parengdami jų susirinkimams referatų, padėdami rengti jiems kultūrinius pasilinksminimus ar kita ką; b) namiškiams ar tai savo žiniomis ar darbu.

5. Rinksime tautosaką: pasakas, dainas, padavimus ir kt.

6. Rinksime senesnius ir retesnius žodžius.

7. Atliekamu laiku skaitysime laikraščius, knygas auklėjamo turinio ir dailiosios literatūros.

8. Rūpinsimės, stengsimės, tvarkysime patys ir padėsime tvarkyti savas sodybas, apleistas, žymesnes istorines vietas, kapines.

9. Sportuosime: plaukiosime, žaisime, dainuosime, bėgiosime, važinėsime dviračiais.

Taip pat, kaip ir visada, būsime visur ir visuomet tikrais jaunuoliais jaunuolėmis pilnais entuzijazmo ir kūrybiškumo ir su džiugesiu gersime gryną orą ir kaitrią vasaros saulę. *Vaidilas* iš Belvederio.

III.

1. Atostogų metu reikalinga ne tik sau naudos ieškoti, bet ir jos, kiek tik galima, kitiems duoti. Todėl visą atostogų laiką, kada tik galima, reikalinga padėti kaimo ir miesto jaunimui. Kaimas — jaunų moksleivių, norinčių tapti visuomenininkais — pasaulio blogybių ir tamsybės naikintojais, — tas mūsų konservatyvusis kaimas yra gyvoji jauno žmogaus mokykla, simbolis didžiulių ir plačių neišpurentų dirvonų.

2. Laisvu laiku reikia naudotis pasitaikiusiomis progomis, kurios gali daug ko duoti jaunuolio sielai ir kūnui. Šią vasarą tokia proga — Eucharistinis Kongresas Kaune birželio pabaigoj ir liepos pradžioj. Traukiniu vykti neverta. Galima pėsčiam nueiti ar dviračiu nuvažiuoti. Nauda keleriopa: 1) gamtos pažinimas, žymesnių vietų ir istorinių liekanų aplankymas ir t. t.; 2) pamažu vykstant, geriausias kūno sportas ir 3) kantrybės, patvarumo grūdinimas. Po kongreso bus naudinga užsukt į ekskursiją į pajūrį. Iš ekskursijos arba tiesiai iš kongreso — vėl atgal, bet kitais keliais, užsukant į žymesnes ir įdomesnes vietas. Po mėnesio, o gal net su kaupu, — vėl namie. Jei šiek tiek jaučiamas nuovargis, vėl galima greit pailsėti ir įgyti daugiau energijos ir noro dirbti. Atostogoms įpusėjus, pravartu vėl pradėti pratintis sunkėliau padirbėti, griebtis fizinio ir net protinio darbo.

5. Tik taip atostogas praleidžiant, atrodo, galima geriausiai pailsėti, sustiprėti, šio to kitiems duoti, įsigyti daugiau energijos ir noro toliau dirbti. Su naujais pasiryžimais, su nauja energija vėl grįžti prie sunkesnio darbo.

A. Šeškevičius iš Biržų.

Atitaisome! Šio nr. kai kuriuose sąsiuviniuose liko neištaisyta 1 klaida: 202 psl. 5 eil. iš apačios turi būti *faktai*.

3—4 nr. 168 psl. 5 eil. iš viršaus turi būti *pasikeistum*.

Redaktorius atsako:

St. Mankeliūnui. Jūsų straipsnis jau surinktas ir pateks į kitą „At.“ n-rį. Dėku. Prašome atsiųsti ką nors iš kitų pažadėtų.

M. Mozūraičiui. Jūsų straipsnį apie drąsias mergeles įteikiau „N. Vaid.“ Jos, manau, juo pasinaudos. Labai ačiū, kad neužmirštate. Laukiame daugiau.

J. Navickui. „Karalius m-loje“ mums tinka. Tačiau atidėsime jį geresnei progai. Dėku.

J. Juoževičiui. „Principinė žmonijos problema“, manau, galėsime įsidėti, tik gal kiek sutrumpinę. Dėku, kad neužmirštate mūsų.

V. Bartkevičiūtei. Tiesa, mums nelabai tinka. Jūsų kūrinėliuos daug dirbtinumo: atrodo, jie ne sukurti, o padaryti. Todėl nenuoširdūs. Atiduosime, kaip prašote.

Koresp. Perkūnui. Na, pagaliau ir Jūsų miestas, taip ilgai tylėjęs, prabilo. Maniau, kad Jūsų jau ir gyvų nebeliko. O jūs taip puikiai, gerai gyvuojate. Gaila, kad pervėlai atsiuntėt, būtumėm įdėję. Dabar tik į birželio mėn. pateks.

Norintiems bendradarbiauti. Redakcija gauna net formaliai parašytų prašymų, pareiškimų priimti į bendradarbių eiles. Draugai ir draugės! Jokių prašymų ir jokių mūsų tam reikalui sutikimų ir leidimų nereikia. Parašykit, atsiųskit, kas tiks, bus atspausta.

St. Rimantui. Pasinaudoti galėsime „Pavasario maršu“. Pirmame eilėrašty ne tik gyvenimas, bet ir pačios eilės kossiškos. Neoriginalu, nors stiproka. Nemaža nelygumų, o pirmųjų dviejų eilučių vaizdų nuotaika labai kontrastinga. „Maršas“ — geras.

K. Janioniui, Pr. Rimšai, K. Bradūnui, A. Geležėliui. Jūsų eilėraščiai rodo, kad esate apdovanoti, bet gabumų kūrybai per maža. Dėl neprityrimo ir išraiška ir technika dar silpnokai atrodo. Darbas, lavinimasis ir skaitymas ir tai pašalins, nes į vaizduojamą dalyką įsijausti visi sugebate.

Vitoliui. „Pavasario balsai“ labai lyriškas ir gana gražus, tačiau per maža akcijos. Įteiksiu „At. Sp.“.

Ašarėlei. „Atbudusi sąžinė“ — labai dramatiška novelė, tačiau per maža joje estetinio įsigyvenimo. Tie dramatiški pergyvenimai labai nuogi, nesuliteratūrinti. Be to, grafo šiurkštumas, visos tos puotos atrodo kažkaip perdėtai ir dėl to neįtikina. Medžiaga novelei labai gera, tik per maža charaktriai atskleisti, situacijos neįtikinančios. Novelė reiktų perdirbti.

Naujausios knygos

Bronė Buivydaitė, STEBUKLINGOJI RADASTA 3 veiksmų pasaka vaikų teatrui. Panevėžys, 1934 m. 43 psl. Kaina 1 lt.

A. Graželis, KAIP ROMANE. 1 veiksmo scenos vaizdas. „Šviesos“ leid. 3 nr. Kaunas, 1934 m. 40 psl. Kaina 80 ct.

K. K. Lizdeika. VERGAS. 5 v. drama. Kaunas, 1934. 91 psl. Kaina nepaž.

B. Prūsas, FARAONAS. Romanas I t. Išvertė J. Strazdas-Jaunutis. „Sakalo“ b-vės leid. Kaunas, 1934 m. 301 psl. Su iliustrac. ir žemėlapiu. Kaina 4 lt.

S. Undset, KRISTINA. Romanas I-II t. Išleido „Sakalas“. Kaunas, 1934 m. 286 p. Kaina 3 lt

A. Manzoni, SUŽIEDUOTINIAI. Romanas I t. Išvertė *A. Barčius.* „Sakalo“ leid. Kaina 3 lt. 50 ct.

Jean de la Brete, MANO DĖDĖ IR MANO KLEBONAS. Išvertė *A. Vaičiulaitis.* „Sakalo“ laid. Kaina 2 lt.

..P. Orintaitė, PASLĖPTA ŽAIZDA. Jaunamartės takas. Romanas. „Sakalo“ leid. Kaina 2 lt.

Red. — *Jon. Mikulevičius.* Vyr., ats. red. ir leid. — *Pr. Dovydaitis*

Vyresnieji moksleiviai,

Jūs greitai paliksite mokyklos suolą ir stosite į aukštąsias mokyklas pasirengti pilnam inteligento gyvenimui. Kiekvienas inteligentas negali apsieiti be rimto ir plačiai kultūros klausimais rašančio žurnalo.

„ŽIDINYS“ literatūros, mokslo, visuomenės ir akademiško gyvenimo mėnesinis iliustruotas žurnalas jau dešimti metai kaip yra plačiai ir su pamėgimu inteligentiškosios visuomenės skaitomas. Jisai skaitytinas ir kiekvienam prasilavinusiam, galvojančiam žmogui. O ypač moksleiviams, kurie turi didelio dėmesio kreipti į visapusišką lavinimąsi ir sielos turtinimą, turi sekti Lietuvos ir pasaulio kultūros gyvenimą, plėsti savo akiratį, padėti nusistoti savo pasaulėžiūrai.

Iš šiais 1934 m. „ŽIDINYS“ savo skaitytojams duoda nemokamai **„GIMTOSIOS KALBOS“** laikraštį, kuris leidžiamas kas mėnuo (išskyrus vasaros atostogas) sąsiuviniais po 16 pusl. Šis laikraštis aiškina ir taiso šnekamosios ir raštų kalbos netaisyklingumus, ypač vartojamas mūsų inteligentų kalboje.

„ŽIDINIO“ pr-tos kaina: met. 35 lt., pusm. 20 lt., pradžios mokyklų mokyt.: met. 30 lt., pusm., 15 lt., moksleiv. ir studentams: met. 25 lt., pusm. 15 lt. (išsirašant mokyklose ne mažiau kaip po 5 egz. — met. 20 lt., pusm. 10 lt.; galima išsimokėti ir dalimis).

Adr. „Židinys,“ Kaunas, Laisvės Al. 3.

Ar Jūs jau žinote,

kad visi bet kurių praėjusių metų „Ateities“ n-riai tekaštuoja po 50 centų sąsiuvinis! Tik jubiliejiniai n-riai — 1925 m. ir reorg. konferencijai paminėti 1927 m. — po 1 lt.

Paskubėkit pasinaudoti tokia reta proga ir papildyti savo komplektus arba, kas jų neturi, ir visai naujai juos įsigyti. „Ateities“ kai kurių n-rių yra net iš 1911 m.

Persiuntimui tereikia pridėti 10 ct. kiekvienam sąsiuviniui.

Užsakymus nemažesnei kaip 5 lt. sumai Adm-ja pasiunčia savo kaštu.

Kreipkitės, rašykit kuo greičiau į *„Ateities“ Administraciją, Kaunas, Laisvės Al. 3* ir mielai Jums tuojau patarnaus.

Akc. „Žaibo“ B-vės sp. Kaune, tel. 20, 89 ir 3535.

Naujienų naujienos —

gražiausios knygos

1. *Marcinkevičiaus* redag. **Vlado Putvinskio Raštai** II tom. ideologiniai ir publicistiniai raštai; II tom. beletristiniai raštai. Kiekvieno tomo kaina . . . . . Lt. 6,—
2. *Petro Cvirkos* **Frank Kruk,** arba Pranas Krukelis Garsusis Bruklino graborius. Romanas — sensacija. I d. Kaina . . . . . Et. 4,—
3. *J. Kuzmickio* redag. **Vaikų žaidimai.** Surinkta 128 įvairūs žaidimai ir 45 fantų išpirkimo pavyzdžiai. Kaina . . . . . Lt. —,90
4. *P. Orintaitės* **Paslėpta žaizda.** Jaunamartės takas. Romanas. . . . . Lt. 2.—
5. *A. Manzoni* **Sužieduotiniai,** Gražiausias italų romanas I d. . . . . Lt. 3.50
6. *B. Prūso* **Faraonas.** Iliustruotas istorinis romanas I d. . . . . Lt. 4.—
7. *Sigr. Undset* **Kristina.** Romanas I—II d. Jorundo dvaras ir Vainikas . . . . . Lt. 3.—
8. *A. Vaičiulaičio* **Vidudienis kaimo smuklėje.** Novelės. . . . . Lt. 2.50
9. *R. Gerlingo* **Būk vyras.** Lytiniai klausimai jaunuoliams ir suaugusiems. . . . . Lt. 3.—
10. *Jean de la Brète* **Mano dėdė ir mano klebonas.** Romanas. Iš prancūzų kalbos vertė *A. Vaičiulaitis.* Kaina . . . . . Lt. 2.—

Šio romano Prancūzijoje išpirkta apie 300 leidimų.

Knygos gaunamos **Sakalo b-vėje** Kaune, Putvinskio g-vė 14 ir visuose knygynuose

Sekite užjūrio lietuvių gyvenimą,

patys išsirašydami, arba paprašykite ten gyvenančių giminių, kad jums išrašytų vieną iš šių įdomių užsienio lietuvių leidžiamų laikraščių:

1. Amerikos Jungtinėse Valstybėse:
   a) dienraštį „DRAUGĄ“ adr. 2334 Oakley Ave, *Chicago, Ill.*
   b) savaitr. „GARSĄ“ adr. P. O. Box 421, *Wilkes Barre, Pa.*
   c) einantį dukart per savaitę „DARBININKĄ“, adr. 366. W. Broadway, *So. Boston, Mass.*
   d) studentų mėnesinį žurnalą „STUDENTŲ ŽODĮ“ Marianapolis College *Thompson, Conn.*
2. Brazilijoj:
   savaitraštį „LIETUVIS BRAZILIJOJ“, adr. rua Bandeirantes 92, *Sao Paulo,* Brazil.
3. Argentinoj ir Uragvajuj:
   savaitraštį „ŠVYTURĮ“, adr., Calle Herrera 287, *Buenos Aires.*

Šie laikraščiai teisingai ir plačiai informuoja apie visą Amerikos, Brazilijos ir Argentinos gyvenimą.

„Gamtos Draugo“ komplektų

1929—1933 metų yra nedaug. Juos galima įsigyti **„Ateities“ admjoje,** Kaune, Laisvės Alėja 3, atsiunčiant už kiekvieną komplektą po 3 Lt. ir persiuntimą kiekvieno kompl. — po 30 cent. Paskubėkit įsigyti.

Šio numerio kaina Lt. 1,75.

Ateiname pagarbinti Tave Šv. Eucharistijoje

ATEITIS

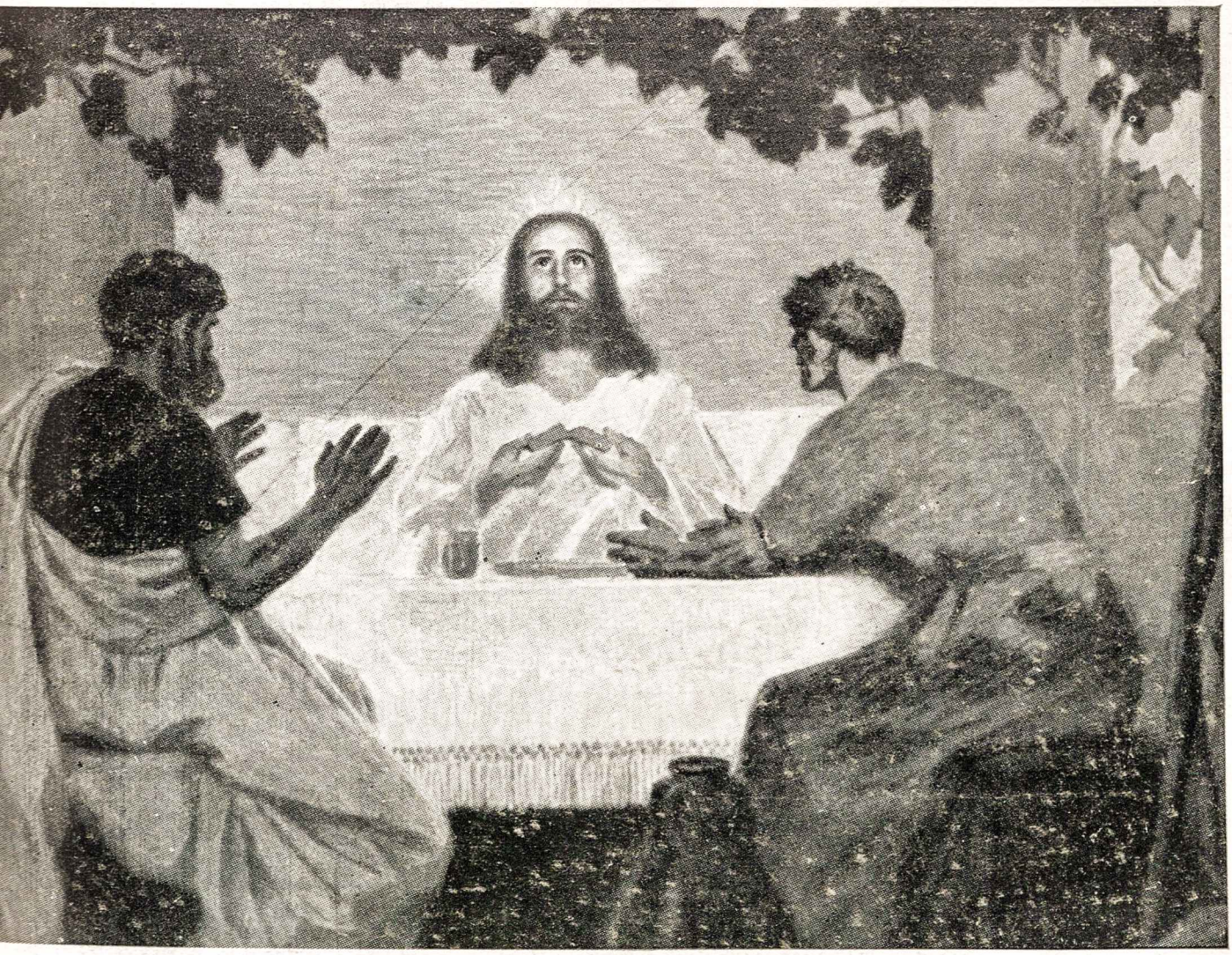

Prof. Gebhard Fugel *Jaunuoliai Emmause*

NUO 1911 M. 1934 m. Birželio—Liepos mėn. 6-7 Nr.

TURINYS

Psl.

1. *Pr. Dovydaitis* — Štai jau ir atostogos 241
2. *J. Gobis* — Istorinis kontinuitetas ir patrijotizmas 244
3. *Kazys Zupka* — *a.* Ave Maria (eil.), *b.* Žydrių akių mergaitė (eil.) 250
4. *E. Survilaitė* — Ateik (eil.) 251
5. *M. Linkevičius* — Ko šypsais, mergaite (eil.) 251
6. *Kazys Bradūnas* — Kad taip nors kartą (eil.) 252
7. *Stepas Znamenskas* — Pavasario maršas (eil.) 252
8. *Pr. Jonaitytė* — Gyvenimas ir svajonės (konk. novelė) 253
9. *J. Kašelionis* — Išminties šaltinis 258
10. *Stud. Ad. Br. Šukys* — Vysk. M. Valančius — blaivybės apaštalas 263
11. *J. Rudzevičius* — Didysis jaunuomenės mylėtojas 268
12. *Jonas Jakštas* — Išvogė mūsų sodus (eil.) 274
13. *Vyt. Tamulaitis* — Mirties akivaizdoje 274
14. „ „ — Tavęs nebus (eil.) 275
15. *Vyt. Mankeliūnas* — Religinė naujųjų laikų žmogaus būklė 276
16. *T. Robertas da Nove* — Punktualumas (vertė kun. K. Steponavičius) 281
17. *A. Graževičius* — V. Mykolaičio-Putino „Altorių Šešėly“ (tąsa iš 3—4 nr.) 286
18. *Ag. Šidlauskaitė* — A. a. Barbora Puščiutė 290
19. *Br. Romantikas* — A. a. Gražvyda Vaitiekavičiutė 293
20. *Kast. P. N.* — A. a. Elenutė Sodaitytė 295
21. SPORTAS (veda *P. Vaitonis*) 295
22. ŠACHMATAI (veda *P. Vaitonis*) 299
23. ŽURNALAI IR KNYGOS: Pradalgės, Literatūros Naujienos, Jaunimo Draugas, Bedalių aušra, Kruvina laisvė, Baltos ir mėlynos dainos — *J. Mikulevičius, Didžiūnas P.* 301
24. Konkursai 304

„ATEITIES“ { Redakcija ir administracija: Kaunas, Laisvės Alėja 3. Telef. 26-76.

Prenumeratos kaina: Lietuvoje metams 15 lt., pusm. 8 lt. Moksleiviams: metams 6 lt.; pusm. 3 lt. Užsieny: metams 20 lt., pusm. 10 lt.; moksleiviams perpus pigiau. Atskiras nr. 1,75 lt.

Su šiuo „Ateities“ n-riu siunčiame:

1) pirmųjų trijų šimtų metinių apsimokėjusių „Ateities“ pr-rių kas trečio laimėtą dovaną — *V. Šekspyro* **Venecijos pirklys** ir

2) visiems „Ateities“ pr-riams po 1 egz. *A. Masionio* **V. D. Un-to Teol.—Filosofijos Fakultetas.**

Akc. „Žaibo“ B-vės sp. Kaune, tel. 20, 89 ir 3535.